

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god 2016./2017.

Danijela Dautović Mileusnić

POVIJEST KNJIŽNICE VJEKOSLAVA MAJERA

diplomski rad

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Studij bibliotekarstva uz rad

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
UVOD	3
1. POVIJEST KNJIŽNICA U HRVATSKOJ	4
2. POVIJEST HRVATSKIH NARODNIH KNJIŽNICA	7
3. GRADSKA KNJIŽNICA U ZAGREBU / KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA	14
3.1. Knjižnice grada Zagreba danas.....	16
3.2. Knjižnice u Novom Zagrebu	17
4. KNJIŽNICA VJEKOSLAVA MAJERA	20
4.1. Metodologija i uzorak istraživanja	24
4.2. Knjižni fond.....	25
4.3. Nabava knjiga	26
4.4. Otpis knjiga.....	28
4.5. Periodika	30
4.6. Statistika članova – Ukupan broj članova.....	32
4.7. Posudba knjiga.....	35
4.8. Posjete korisnika i informacijski upiti	37
4.9. Tribine, predavanja, razgovori.....	40
4.9.1. Novozagrebačka tribina	39
4.10. Izložbe.....	44
4.10.1. Galerija Izlozi	45
4.11. Programski sadržaji za djecu	485
4.12. Dječje izložbe	48
ZAKLJUČAK.....	50
LITERATURA	51
SAŽETAK.....	53
O AUTORICI	54

SAŽETAK

Knjižnica Vjekoslava Majera je osnovana 1973. godine. Unatoč iznimno malom prostoru, vrlo brzo nakon osnutka je raspolagala bogatim knjižnim fondom koji zbog prostornih ograničenja više nema mjesta za daljnji rast. Do 1998. godine je prednjačila po broju članova u novozagrebačkoj mreži knjižnica, no od 2002. naovamo to prvenstvo preuzima Knjižnica Novi Zagreb kao središnja knjižnica novozagrebačke mreže. U Knjižnici Vjekoslava Majera se najviše posuđuju knjige sve do 1988. godine, a ističe se i brojem posjeta i informacijskih upita. U razdoblju od 1986. do 1992. godine ima status galerije te u tom periodu u njoj izlažu značajni hrvatski likovni umjetnici. Danas Knjižnica djeluje kao ogranak novozagrebačke područne knjižnice – Knjižnice Novi Zagreb – no ona i dalje igra važnu ulogu u životu stanovnika Novog Zagreba što se posebno vidi u kvaliteti Novozagrebačke tribine na kojoj svoj rad predstavljaju najznačajniji hrvatski književni autori.

UVOD

Knjižnica Zaprude je otvorena u istoimenom zagrebačkom naselju 1973. godine kao prvi novozagrebački ogranak tadašnje Gradske knjižnice Zagreb. Osnovana je na poticaj pjesnika Vjekoslava Majera koji je u to doba bio vijećnik u Mjesnoj zajednici Zaprude te je nakon njegove smrti 1975. nazvana po njemu – Knjižnica Vjekoslava Majera.

Od samog osnutka Knjižnica je igrala značajnu ulogu u životima stanovnika ne samo Zapruda nego Novog Zagreba uopće. Bila je mjesto gdje su stanovnici dolazili posuđivati knjige, ali je zadovoljavala i potrebe članova za kulturom i društvenim događanjima. U njoj su se održavale različite akcije poput predavanja i susreta s književnicima, radionice namijenjene djeci, a posebno se isticala izložbenom djelatnošću pogotovo u razdoblju od 1986. – 1992. godine kada je imala status galerije i kada su u njoj izlagali brojni značajni hrvatski likovni umjetnici. Danas Knjižnica Vjekoslava Majera djeluje kao ogranak područne Knjižnice Novi Zagreb u sastavu Knjižnica grada Zagreba.

U ovom će radu biti prikazan značaj Knjižnice Vjekoslava Majera koji je imala kroz povijest od osnutka do današnjih dana. Bit će prikazani podaci koji se temelje na sačuvanim izvještajima o radu koji donose podatke o knjižnom fondu, broju članova, posudbi i drugim važnim parametrima u poslovanju knjižnice te će ti podaci biti uspoređeni s podacima iz drugih novozagrebačkih knjižnica kako bi čitatelj dobio jasniju sliku o mjestu koje je Knjižnica Vjekoslava Majera zauzimala u svojoj povijesti dugoj 44 godine.

1. POVIJEST KNJIŽNICA U HRVATSKOJ

Prve knjižnice na tlu Hrvatske su vjerojatno postojale već u doba Rimskog Carstva (Sirmium, Siscia, Pola, Jadera, Salona). Međutim, podaci o njima su nestali za vrijeme seobe naroda i pustošenja barbarskih naroda i plemena. Najznačajnije među njima su sigurno bile one u Saloni koja je kao središte rimske pokrajine Dalmacije bila visoko civilizirana. Poput svake rimske palače tog doba, i Dioklecijanova palača je imala carevu osobnu knjižnicu. Nažalost, ta je knjižnica uništena vjerojatno mnogo prije nego što su Salonitanci bježeći iz opustošene Salone naselili staru palaču. Jednaka je sudbina zadesila i druge knjižnice tog civiliziranog grada te se jedinim ostatkom salonitanskih knjižnica danas smatra *Splitski evanđelistar* koji je prema legendi pisao sam sveti Dujam, solinski mučenik i zaštitnik grada Splita.¹

U 7. ili 8. stoljeću Papin izaslanik Ivan Ravenjanin se bavio obnavljanjem crkvenog života u Dalmaciji te je, među ostalim, osnovao Splitsku biskupiju, uz koju je osnovao i pisarnicu kako bi novonastale crkve i biskupske škole opskrbio knjigama. Uz tu je pisarnicu nastala knjižnica splitske katedrale zahvaljujući zbirci rukopisnih dokumenata koja je vjerojatno postojala uz nju kao radni preduvjet.²

Nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva i provala barbara, zavlдалo je kulturno mrtvilo koje se često naziva *mračnim srednjim vijekom*. Međutim, već u 6. stoljeću osniva se benediktinski red i brzo se širi Europom. Osnivaju se samostani, a uz njih i skriptoriji u kojima se prepisuju knjige za vjerske potrebe i izobrazbu klera, ali i knjige grčko-rimske baštine. Tako se u benediktinskim samostanima sustavno počinju osnivati i knjižnice. Najznačajnija knjižnica tog tipa u Hrvatskoj vjerojatno je bila knjižnica samostana sv. Krševana u Zadru.³ I drugi redovi počinju slijediti benediktinsku praksu: cisterciti, franjevci, dominikanci te isusovci i pavlini. Navedimo najznačajnije: dominikanski samostan i franjevački samostan u Dubrovniku, franjevački samostan na Trsatu i na otoku Košljunu, pavlinski samostani u Lepoglavi i u Remetama. U to doba i biskupije su imale svoje knjižnice, a najznačajnija je ona zagrebačka koja i danas čini poznatu knjižnicu Metropolitano.

¹ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 13-14.

² Usp. Isto, str. 14.

³ Usp. Isto, str. 21.

Ovu knjižnicu Stipanov⁴ smatra najstarijom knjižnicom u Hrvatskoj, ne po godini osnutka već po tome što od svog osnivanja 1094. godine pa sve do danas djeluje kao knjižnica. Danas je smještena u prostore Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu. U srednjem se vijeku osnivaju i isusovački kolegiji, a s njima i knjižnice pri njihovim gimnazijama.

Već u doba kasnog srednjeg vijeka, a pogotovo u doba renesanse razvijaju se privatne knjižnice. U to doba jača građanstvo i postupno postaje dio vlasti putem gradskih vijeća. Jačaju trgovina i obrt i za sve to postaju potrebni novi izvori znanja i informacija - knjige i knjižnice. Budući da su obrtnici i trgovci većinom pismeni, a neki i bogati i ugledni, oni počinju nabavljati knjige i osnivati knjižnice kojima se, osim njih, koriste i njihovi prijatelji i znanci te se tako na početku i za vrijeme renesanse stvara krug obrazovanih ljudi.⁵ Za proizvodnju knjiga se sve više upotrebljava papir pa knjige postaju jeftinije i dostupnije nego prije kada se upotrebljavala koža i pergamen što također pogoduje stvaranju sve većeg broja knjižnica. Najveća i najznačajnija privatna knjižnica u doba humanizma i renesanse u Hrvatskoj je knjižnica Marka Marulića, *oca hrvatske književnosti*. Tradicija privatnih knjižnica nastavlja se i u narednim stoljećima: tzv. *Zriniana*, knjižnica Nikole Zrinskog iz 16. i 17. stoljeća, knjižnica vlastelinske obitelji Garagnin-Fanfogna iz Trogira iz 18. stoljeća, kao i knjižnice grofice Eleonore Patačić i biskupa Maksimilijana Vrhovca, a u 19. stoljeću knjižnice Ljudevita Gaja, Ivana Kukuljevića, Vjekoslava Babukića, Ignjata Alojzija Brlića.⁶ Valja spomenuti i knjižnice Vatroslava Jagića, Nikole Tomašića, braće Ivana i Dinka Vitezića, a među najvrjednijima je knjižnica Baltazara Bogišića otvorena u Cavtatu 1912. godine, a danas u sastavu HAZU.

Doba prosvjetiteljstva je doba kada se veliki naglasak stavlja na potrebu za znanjem, informacijom i kulturnim uzdizanjem; stoga i knjižnice dobivaju na važnosti. Većinom u priobalju se otvaraju i čitaonice koje se nazivaju *casina*. To su bila mjesta gdje su se članovi okupljali radi razgovora i rasprave, ali i čitanja časopisa, novina i knjiga. Prve takve čitaonice su se javile u Engleskoj i Francuskoj u 17. stoljeću, a u Hrvatskoj je prva čitaonica *Casino nobile* osnovana u Zadru 1750. godine.⁷

⁴ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 16.

⁵ Usp. Isto, str. 51.

⁶ Usp. Knjižnica. // Hrvatska opća enciklopedija. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999. - 2009. Sv. 6 : Kn – Mak. 2004. Str. 14

⁷ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 89-90.

19. stoljeće je doba naglog razvoja i širenja knjižnica i knjižničarstva. Razvija se znanost o knjižnicama, knjižnični fondovi su sve bogatiji, knjižnice se sve više profiliraju prema vrsti korisnika pa započinje i proces standardizacije pojedinih poslova i postupaka. U Hrvatskoj na početku stoljeća već postoje viokoškolske, školske i znanstvene knjižnice, a osnivaju se i razvijaju stručne, specijalne/znanstvene i narodne (javne) knjižnice.⁸ Već 1808. je osnovana knjižnica zadarske gimnazije, a ubrzo poslije toga je osnovana Gradska knjižnica u Poreču, te ona u Rovinju i Narodna čitaonica riječka u Rijeci.

Na prijelazu između dva stoljeća opada broj i važnost crkvenih knjižnica. Prijašnja Akademijina knjižnica postaje sveučilišnom te poprima obilježja nacionalne knjižnice.

U 20. stoljeću osnivaju se visokoškolske knjižnice. Najznačajnije se osnivaju u Zagrebu, a prva među njima je ona na Pravnom fakultetu osnovana 1906. godine. U doba međuraća (1931.) osniva se Društvo bibliotekara Jugoslavije, u sklopu kojeg je djelovala Sekcija zagrebačkih bibliotekara koja raspravlja o važnim pitanjima knjižničarstva u zemlji te se zalaže za donošenje Zakona o knjižnicama. Za vrijeme Drugog svjetskog rata većina knjižnica nije radila ili je radila skraćeno. Neke su i stradale u ratu. Završetkom rata dolazi do profesionalizacije knjižničarske struke i djelatnosti. Očekuje se da knjižnice (osobito narodne i školske) pomognu u ideološkoj izgradnji i preodgoju ljudi. U tu se svrhu osnivaju brojne knjižnice diljem Hrvatske: po mjestima, naseljima, selima, dijelovima gradova, u poduzećima i tvornicama, u ustanovama, domovima kulture, kulturno umjetničkim-društvima, sindikalne knjižnice itd. Poslije Drugog svjetskog rata se osnivaju i znanstvene knjižnice kao zasebne ustanove u Puli, Rijeci, Zadru, Splitu i Dubrovniku te uskoro počinju dobivati obavezan primjerak svih tiskovina u Hrvatskoj. One postaju opće-znanstvene knjižnice i djeluju kao samostalne ustanove za razliku od npr. Knjižnice HAZU, utemeljene 1867. godine koja djeluje u sklopu ustanove. Počinju se osnivati i specijalne knjižnice u određenim ustanovama. 1960. godine Sabor SR Hrvatske donosi prvi Zakon o bibliotekama u Hrvatskoj koji je cjelovito uredio pitanje knjižnica, njihova rada i djelovanja. U Zagrebu u školskoj godini 1961./1962. počinje s radom Centar za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti u sklopu Sveučilišta u Zagrebu, a 1967. je osnovan Referalni centar Sveučilišta u Zagrebu. Novi zakon o knjižnicama donesen je 1997. godine kojim je između ostalog, potvrđena središnja uloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja je danas ujedno i najveća knjižnica u Hrvatskoj.

⁸ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 93.

2. POVIJEST HRVATSKIH NARODNIH KNJIŽNICA

Prvi pokušaj osnivanja javne knjižnice seže u doba renesanse u Dubrovnik. Ideju da se građanima stave knjige na raspolaganje koje će moći slobodno čitati i služiti se njima prvi iznosi u svojoj oporuci dubrovački astronom i matematičar Ivan Gazulić. Njegov primjer uskoro slijede i drugi vlasnici knjiga i knjižnica. Nakon njih, dugo neće biti govora o osnivanju javne knjižnice u Dubrovniku. Prvom javnom knjižnicom u Hrvatskoj smatra se knjižnica Ivana Paštrića u Splitu otvorena u doba prosvjetiteljstva 1706. godine. On se ugledao na talijanske mecene te je u tom duhu predložio splitskom nadbiskupu Stjepanu Cosmiju osnivanje knjižnice koja bi bila otvorena za javnu upotrebu. Knjižnici je darovao svojih 586 knjiga, a njome su se, po donatorovoj želji, mogli služiti i svećenici i svjetovnjaci i to ne samo Splićani nego i ostali Dalmatinci.⁹

Josip Stipanov piše da se osnivanje i razvoj narodnih, pučkih knjižnica može podijeliti u 3 vala: prvi se odnosi na osnivanje ilirskih čitaonica s knjižnicama, drugi val slijedi nakon ukidanja Bachova apsolutizma 1859. godine kada se osnivaju prvo narodne, a potom hrvatske čitaonice s knjižnicama koje sad imaju naglašeniju funkciju knjižnica, a u trećem valu potrebe društva zahtijevaju osnivanje istinskih narodnih, pučkih javnih knjižnica čiji osnivač bi trebala biti lokalna gradska ili općinska vlast, koja bi ih trebala financirati i tako učiniti dostupnim svima.¹⁰

U prvom valu u 19. stoljeću osnivaju se mnoge ilirske čitaonice s vrijednim zbirkama u Varaždinu, Karlovcu, Zagrebu, Križevcima i drugdje. One se naslanjaju na tradiciju *casina* iz 18. stoljeća, ali za vrijeme ilirskog preporoda doživljavaju svoj procvat. Hrvatima koji su osnivali i posjećivali knjižnice i čitaonice je bilo važno da tamo mogu dobivati informacije i obrazovati se poput suvremenika u Europi, ali im je jednako tako bilo važno da doprinose buđenju i širenju nacionalne svijesti.¹¹ Jedan od glavnih pokretača osnivanja takvih čitaonica bio je grof Janko Drašković čija je obitelj također imala bogatu privatnu knjižnicu. On je čitaonice vidio kao mjesta koja bi služila za prosvjećivanje puka nudeći im stručnu literaturu vezanu poglavito uz trgovinu i poljoprivredu. Međutim, tu je ideju nadvladala ideja Ljudevita Gaja te su čitaonice postala mjesta u kojima su se širile i podupirale ideje narodnog preporoda. Većinom su posjedovale bogati izbor časopisa i novina dok su knjige bile slabije zastupljene. Bile su organizirane kao društva građana te je njihovo osnivanje odobravala upravna vlast. Nije bilo potrebno odobrenje Beča nego samo gradskog načelnika u banskoj Hrvatskoj, Kraljevskog namjesničkog vijeća u

⁹ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str.87.

¹⁰ Usp. Isto, str. 195.

¹¹ Usp. Isto, str. 102.

Budimu za Slavoniju ili središnjih pokrajinskih organa uprave za Vojnu krajinu, Dalmaciju i Istru. Međutim, vlasti nisu olako davale odobrenja za otvaranje čitaonica, a ponekad su ih i nadzirali. Glavna pokretačka snaga čitaonica bili su uglavnom intelektualci i ugledni građani. Tamo su se odvijale mnoge kulturne i zabavne priredbe kojima je cilj bio privući i okupiti što više istomišljenika neovisno o tome jesu li bili članovi čitaonice ili ne. U njima se osnivaju pjevački zborovi i glazbeni sastavi, održavaju se predavanja i plesovi, poneke uvode igranje društvenih igara, održavaju se prigodne proslave, a mnoge čitaonice surađuju i održavaju međusobne veze. U čitaonicama se propagiraju knjige tiskane na novom standardiziranom hrvatskom književnom jeziku koje izdaje Matica hrvatska te tako dobivaju izrazitu političku dimenziju: utječu na buđenje nacionalne svijesti i postaju važan izvor informacija. Većina čitaonica smještena je u središtima gradova kako bi bile što dostupnije svojim članovima i drugim posjetiteljima. Bile su vrlo male, ali su imale velik broj članova (10-20% stanovništva). Članovi su smjeli biti samo muškarci. Fond čitaoničkih knjižnica većinom se sastojao od beletristike jer znanstvene i stručne literature na hrvatskom jeziku zapravo i nije bilo u prvim godinama postojanja tih knjižnica. Izuzetak su bile zagrebačka i splitska čiji su fondovi bili mješovitog tipa. Današnjim rječnikom rečeno, te su dvije knjižnice bile znanstveno-narodnog tipa. Zadar također dobiva taj tip knjižnice otvaranjem knjižnice Paravia. Od periodike su u početku imale samo *Ilirske narodne novine* i *Danicu ilirsku*. Ovakve čitaonice su značile početak osnivanja hrvatskih narodnih javnih knjižnica.

Za vrijeme Bachova apsolutizma ovaj je trend zaustavljen no ponovno se nastavlja nakon njegova ukidanja. U to vrijeme Vencčeslav Mařek zagovara potrebu osnivanja javnih knjižnica jer smatra da je nužno da se svaki pojedinac obrazuje ne samo za vrijeme školovanja već i nakon njega. Smatra da bi čitanje kvalitetne literature doprinijelo razvoju poljoprivrede i gospodarstva.

Nakon pada Bachova apsolutizma počinje drugi val razvoja narodnih knjižnica. Pojedine ilirske (sada narodne) čitaonice ponovno nastavljaju s radom te se osnivaju nove čitaonice. Sada se osnivaju i u Vojnoj krajini koja zahvaljujući njima doživljava kulturno buđenje. Mađarska *casina* u Slavoniji se preobražavaju u hrvatska što se očituje u sastavu članstva, ali i u programima rada i djelovanja. I novoosnovane čitaonice djeluju prema istim hrvatskim programskim odrednicama, a članovi su većinom plemići i pripadnici nove, imućne građanske klase što ih čini često elitističkim ustanovama. Čitaonice se osnivaju širom središnje Hrvatske. One djeluju još uvijek kao društva, a ne kao ustanove, ali sve važnije mjesto u njihovoj djelatnosti zauzima priređivanje različitih društvenih aktivnosti u odnosu na samo čitanje. Preporodni ciljevi se postupno pokušavaju prikriti te mnoge čitaonice mijenjaju ime iz *narodnih* u *hrvatske*.

Čitaonice postaju sve više građanske te se postepeno otvaraju i širim slojevima pučanstva iako i dalje nisu otvorene baš svima. Financiraju se članarinama i dobrovoljnim prilozima. Mnoge od njih imaju česte prekide djelovanja, financijske poteškoće, osiromašenje sadržaja i slično.

Ovaj procvat ilirskih čitaonica u središnjoj Hrvatskoj nije zahvatio priobalne krajeve. Tamo preporodni duh nije odjeknuo kao u unutrašnjosti pa se u tim krajevima osnivaju čitaonice drugačijeg tipa. U Rijeci postoje *casina* međunarodnog karaktera usmjerena na potrebe za komuniciranjem trgovaca i pomoraca, a Društvo Narodna čitaonica riečka s ciljem poticanja razgovora i čitanja na narodnom jeziku se osniva tek 1849. godine tek kada je Rijeka pripojena banskoj Hrvatskoj. U Dalmaciji se otvara Posudbena knjižnica Antala Orosza u Zadru s knjigama na njemačkom, francuskom i talijanskom jeziku, a ubrzo nakon nje prva javna knjižnica u suvremenom smislu riječi Biblioteca Paravia nazvana po pokretaču i donatoru Pietru Alessandru Paraviji koji je gradu darovao svoju bogatu knjižnicu. Na temelju tih knjiga zadarsko gradsko poglavarstvo je osnovalo knjižnicu te postalo njezin osnivač koji financira rad i djelovanje te knjižnice. Tako knjižnica postaje dostupna svima te se s pravom može govoriti o prvoj pravoj javnoj knjižnici u Hrvatskoj u suvremenom smislu te riječi.¹² Narodne čitaonice rodoljubnog karaktera osnivaju se u Dalmaciji u drugoj polovici 19. stoljeća najprije u Splitu, Zadru, Dubrovniku, Šibeniku, a potom i u drugim gradovima. U Istri je narodni preporod izrazito vezan uz čitaonice koje su bile jedina mjesta u kojima hrvatski jezik nije bio potiskivan. Diljem poluotoka nicali su prvo hrvatske čitaonice, a potom i knjižnice. Prva otvorena 1886. je *Čitalnica* u Kastvu.

Treći val razvoja i osnivanja narodnih knjižnica dogodio se početkom 20. stoljeća. Već se krajem 19. stoljeća pojavljuju tekstovi koji promiču osnivanje tog tipa knjižnica. Autor potpisan inicijalima Lj. M. u tekstu *Pučke knjižnice* govori o potrebi osnivanja pučkih knjižnica po uzoru na zapadnoeuropske zemlje koje bi omogućile mladima obrazovanje i nakon završene škole. Kraljevski školski nadzornik Franjo Andres piše programatsku knjižicu *Pučke knjižnice* gdje navodi da se čitanje mora omogućiti ne samo svakom inteligentnom čovjeku, nego i širim slojevima, posebice seljacima, trgovcima i obrtnicima. Smatra da bi čitanje i stečeno znanje i iskustvo omogućilo cijelom narodu da bude obrazovaniji, vještiji i moralniji. Ističe nedostatak knjiga u postojećim čitaonicama te predlaže da se pučke knjižnice osnuju u svakom gradu i selu. Predlaže da pokretači tadašnjih čitaonica budu nositelji osnivanja pučkih knjižnica te da se, za početak, u svakom kotaru osnuje barem jedna valjana pokretna pučka knjižnica troškom

¹² Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 132.

određene općine. U svakoj knjižnici bi trebao biti i knjižničar koji bi se o njoj brinuo te obavljao knjižničarske poslove. Knjižnice bi se trebale nalaziti u središtima mjesta, smještene u prostorije srednje veličine. Predlaže i načine na koje bi trebala biti smještena i organizirana građa te izradu kataloga (glavnog i abecednog). Daje i popis knjiga po strukama (vjera i odgoj, beletristika, prirodne znanosti, gospodarstvo, obrt i srodno, povijest, zemljopis i putopisi, različito). Andres daje i upute za izradu pravilnika o korištenju knjižnicom: svi stanovnici određenog mjesta imaju pravo pristupa u pučku knjižnicu, knjigu mogu dobiti samo uz valjanu potvrdu, posuditi se može samo jedna knjiga odjednom, a rok povrata je 14 dana. Zakasnina se naplaćuje po danu sa dvije novčane kazne, a izgubljene knjige treba platiti po njihovoj cijeni. Korištenje knjiga u knjižnici je besplatno. Preporučio je, također, da se osnuje jedno društvo za širenje pučke prosvjete, za osnivanje pučkih knjižnica koje bi imalo ogranke po cijeloj zemlji što se uskoro i ostvarilo osnivanjem Glavne uprave za osnivanje hrvatskih pučkih knjižnica diljem cijele hrvatske domovine Društva hrvatskih književnika te potom i njegova Odbora za provedbu tog programa.

Sve je to potaknulo osnivanje pučkih knjižnica diljem Hrvatske. Pri obilježavanju 30. obljetnice smrti Ljudevita Gaja 1902. godine skupina studenata sa Stjepanom Novoselom i Slavkom Jutrišom na čelu odlučuje početi ustrojavati pučke knjižnice za naobrazbu seljačkog naroda. Odmah osnivaju 14 knjižnica, a njih 10 već iste godine počinje s radom. To je naišlo na veliki odjek u Društvu hrvatskih književnika. Sljedeće godine, knjižničar i član Upravnog odbora Društva hrvatskih književnika Stjepan Ortner podnio je izvješće o radu pučkih knjižnica i naglasio njihovu važnost u unapređenju duševnog napretka. Smatra da je već puno učinjeno, ali nikako dovoljno te se zauzima za otvaranje novih pučkih knjižnica, a Društvo hrvatskih književnika poziva da podupre taj pokret. Potaknuo je mlade sveučilištarce iz Zagorja na osnivanje pučkih knjižnica, a i sam je osnovao knjižnicu u Krapini darovavši joj svoju privatnu zbirku knjiga. Osniva se Odbor Glavne uprave Društva za osnivanje pučkih knjižnica i odmah počinje s djelovanjem: izrađuju se police za knjige te se izrađuju i izdaju različiti pravilnici za osnivanje i rad pučkih knjižnica koje Glavna uprava Društva šalje u sve krajeve Hrvatske. To je potaknulo međusobno dopisivanje, darivanje knjiga te, konačno, i osnivanje novih pučkih knjižnica. Tako je tijekom 1904. godine osnovano oko 150 knjižnica pa možemo govoriti o pravom pokretu za osnivanje narodnih knjižnica diljem zemlje proizašlom iz sve veće društvene svijesti o potrebi i značenju pučkih knjižnica za napredak hrvatskog naroda i društva. Ova je akcija bila nošena rodoljubljem, jednako kao i osnivanje ilirskih čitaonica, ali je ovaj put naglasak prvenstveno stavljen na knjigu i knjižnicu kao najvažnije čimbenike sveopćeg društvenog napretka. Međutim, bez obzira na entuzijazam, i ovaj je pokret patio od nedostatka potrebnih uvjeta (prostor, oprema, kadrovi, sredstva) za uspješan i kvalitetan dugoročni rad knjižnica pa su

neke od novonastalih pučkih knjižnica bile kratkog vijeka. One osnovane u gradovima su imale veće izgleda za opstanak. Problem je ležao u tome što su to većinom bile knjižnice udruga za razliku od čitaonica društava iz prijašnjih razdoblja te su pokazivale nedostatak čvršćeg kulturnog i političkog programa i nacionalnog naboja, ali s jakim socijalnim naglaskom. Unatoč nedostacima i ograničenjima, treba istaknuti da su ove pučke knjižnice bile otvorene širokim slojevima društva, čak i onima koji nisu mogli platiti članarinu, te da su se osnivale većinom u manjim mjestima, posebice selima. Djelatnosti koje su obavljale sličile su djelatnostima različitih građanskih društava (predavanja, zabava, druženja) no oblici i načini rada su promijenjeni: pučke knjižnice tijesno surađuju sa školama i sličnim ustanovama, neke s njima dijele i prostor te su knjižničari mjesni učitelji. Iako su osnovane brojne pučke knjižnice, knjižničarstvo kao struka nije osobito napredovalo. Najvažnije knjižnice iz tog razdoblja su: Pučka knjižnica u Zadru, Gradska knjižnica u Splitu, Selca na Braču, Jelsa na Hvaru, Pučka knjižnica u Krapini, Gradska knjižnica u Zagrebu. Sporije su osnivane knjižnice tog tipa u gradovima jer su oni već često imali knjižnice iako većinom zatvorenog tipa, poput samostanskih i gimnazijskih knjižnica, te knjižnice u sklopu čitaonica pa se pretpostavljalo da se barem dio populacije može njima služiti. Drugi je problem bio mali broj domaćih knjiga koje bi bile privlačne i primjerene širem broju čitatelja. Obrazovani sloj je još uvijek čitao njemačke i talijanske knjige, a pojedinci i francuske.

Treći val osnivanja javnih pučkih knjižnica U Hrvatskoj koji obuhvaća prve godine 20. stoljeća je zapravo konačno razdoblje u njihovom osnivanju i razvoju koji je počeo osnivanjem ilirskih, zatim narodnih odnosno hrvatskih čitaonica s knjižnicama te konačno završio osnivanjem (javnih) narodnih knjižnica.¹³

Taj je proces zaustavljen Prvim svjetskim ratom nakon kojeg se cijela Hrvatska osim Istre našla u novoj državnoj tvorevini.

U razdoblju između dvaju ratova knjižnice su vrlo slabo financirane, a zaustavljeno je i osnivanje novih javnih knjižnica. Narodne se knjižnice uglavnom financiraju od članarina, posudnine te od sredstava zarađenih organizacijom priredbi i zabava, dakle, vlastitim sredstvima. Samo neke knjižnice dobivaju i subvencije države, banovina, gradova i općina.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata ponovno je zaustavljen razvoj knjižnica, a u razdoblju nakon rata one se opet nastavljaju razvijati. Hrvatska postaje sastavnim dijelom komunističke Jugoslavije, a brigu o narodnim knjižnicama preuzima kulturno-prosvjetna vlast. Od narodnih se

¹³ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 205.

knjižnica očekuje da sudjeluju u širenju nove ideologije među najširim slojevima. Osnivaju se brojne nove knjižnice koje bi trebale ispunjavati tu svrhu, ali se to ne radi sustavno i promišljeno uz osiguranje potrebnih preduvjeta. Većinom se osnivaju samoinicijativno, uz puno entuzijazma i ideološkog naboja, ali bez određenog plana i programa, te često bez potrebnih uvjeta. Tako je njihov broj naglo porastao: s 427 koliko ih je bilo 1945. na 3.456 u 1948. godini! Njihovi najveći nedostaci su prostor, kadar i novac, a često i konkretni programi. Istina, Zakon o narodnim knjižnicama iz 1946. je obvezivao općine i kotare na osnivanje knjižnica, no ubrzo je postalo jasno da se to ipak mora raditi planski te je Zakon izmijenjen 3 godine kasnije kada su propisani uvjeti za osnivanje i djelovanje knjižnica. Izdane su i upute o spajanju manjih knjižnica u jednu te se tako broj narodnih knjižnica smanjio na 2.379. Mnoge novoosnovane knjižnice su i propale, a neke su pripojene pukim sveučilištima. Međutim, trebalo je proći određeno vrijeme da se ove sve upute provedu u praksi. Veliki problem je bio vrlo mali broj knjiga u novootvorenim narodnim knjižnicama pa se uz knjižnice osnivaju odbori za nabavu knjiga te se broj knjiga s vremenom povećao zahvaljujući i darovima narodnih vlasti. U ovo vrijeme, već postojećim narodnim, pučkim knjižnicama se mijenja status i sve one u pravom smislu i službeno postaju javne, narodne, gradske knjižnice. Nema više knjižnica pojedinih društava i udruga, već se osnivaju brojne podružnice odnosno ogranci gradskih ili općinskih knjižnica koje čine mrežu narodnih knjižnica. Većina njih uskoro postaje samostalna gradska ili općinska ustanova što pridonosi uspješnijem radu i razvoju. Ministarstvo prosvjete NR Hrvatske počinje provoditi niz mjera za poboljšanje stanja i položaja narodnih knjižnica. Radi se pravno-financijski okvir za djelovanje knjižnica koji s vremenom postaje sve stabilniji. S vremenom popušta i ideološki pritisak na knjižnice, a sve veća važnost se pridaje društvenoj i kulturnoj dobrobiti te struci.¹⁴ Knjižničar postaje važan faktor u uspjehu i djelovanju knjižnice, a jednako tako i korisnici (zbog kojih knjižnica i postoji) počinju imati sve bitniju ulogu u radu i razvoju knjižnica i knjižničarstva.

Razvoj narodnih knjižnica se nastavlja kroz cijelo 20. stoljeće. Rad i djelovanje ne samo knjižnica nego i hrvatskog knjižničarstva općenito se standardizira. Već 1960. godine u narodnim se knjižnicama počinje primjenjivati jedan od najpoznatijih i najraširenijih standardiziranih međunarodnih klasifikacijskih sustava UDK što govori o praćenju europskih i svjetskih trendova. Sedamdesetih godina se uvode standardizirana pravila u katalogizaciji. Uvodi se slobodan pristup građi. Knjižničari se sve više obrazuju te od 1951. godine polažu stručni ispit iz knjižničarstva. Otvaraju se dječji odjeli. Osnivaju se prve matične službe, najprije u Zagrebu, a zatim i u Splitu. Izrađuju se skupni katalozi. Od 1968. kada je donešen Zakon o sredstvima društvenih fondova

¹⁴ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 230.

za unapređivanje kulturnih djelatnosti narodne knjižnice redovitije dobivaju sredstva za nabavu knjiga i za materijalne izdatke. Počinju se izrađivati srednjoročni i dugoročni planovi razvoja knjižnica i knjižnične djelatnosti. Sve se više govori o potrebi donošenja standarda u hrvatskom narodnom knjižničarstvu što je i učinjeno 1973. godine (Minimum jugoslavenskih standarda za narodne biblioteke). 1966. je ustanovljena nagrada *Pavao Markovac* koja se dodjeljuje najuspješnijim javnim i sindikalnim knjižnicama. U Karlovcu se 1976. godine gradi prva (nakon bjelovarske Narodne knjižnice iz druge polovice 19. stoljeća) zgrada za neku narodnu, javnu, gradsku knjižnicu izgrađenu planski. Od sedamdesetih godina se sve više govori o primjeni računala u knjižnicama koja u narodnim knjižnicama poseban značaj dobivaju devedesetih godina.

Za vrijeme Domovinskog rata pojedine su knjižnice stradale (Gradska knjižnica u Vinkovcima, Gradska knjižnica u Zadru i druge). U to vrijeme narodne odnosno gradske knjižnice rade posebne programe za korisnike, osobito u područjima neposredno zahvaćenim ratom te u sredinama gdje je smješten veći broj prognanika i izbjeglica. Ti su programi služili kao psiho-socijalna terapija. Od 1995. Knjižnice grada Zagreba organiziraju Mjesec hrvatske knjige u kojem sudjeluje velik broj narodnih knjižnica a kojem je cilj promicanje čitanja i knjige općenito. Novim Zakonom o knjižnicama iz 1997. je propisano da svaka općina i grad u Hrvatskoj mora imati svoju općinsku odnosno gradsku knjižnicu, ako već ne samostalnu, onda u suradnji s drugim općinskim knjižnicama, a ne više s drugim tipom ustanova. Mnoge knjižnice krajem stoljeća su poboljšale i svoje prostore i tehničko-tehnološke uvjete. Razvija se međunarodna i među-knjižnična suradnja. Narodne knjižnice sve više postaju prava gradska odnosno općinska kulturno – informacijska središta. Služe se suvremenom informacijskom i komunikacijskom tehnologijom te djeluju u skladu s prepoznatim potrebama svojih korisnika.¹⁵

¹⁵ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. str. 292-293.

3. GRADSKA KNJIŽNICA U ZAGREBU / KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA

Gradsku knjižnicu u Zagrebu svečano je otvorio gradonačelnik Milan Amruš 7. prosinca 1907. godine. Osnovala ju je udruga Družba Braće Hrvatskog Zmaja te je prva knjižnica bila smještena u njihove prostore u kuli na Kamenitim vratima, a sastojala se od čitaonice, spremišta i *željezne sobe* u kojoj su se čuvale rijetke knjige i rukopisi. Knjige su se prikupljale ponajviše darovima građana, a već u godini osnutka prikupljeno je i obrađeno oko 7.000 knjiga da bi se sljedeće godine taj broj udvostručio. Knjige su bile klasificirane, a postojali su i katalozi na listićima. Velimir Deželić, kasnije ravnatelj Sveučilišne knjižnice, je predlagao da Gradska knjižnica u Zagrebu postane središnja knjižnica sa skupnim katalogom za cijelu Hrvatsku. Rad knjižnice je za korisnike bio besplatan iako sredstva koja je dobivala od Grada za to nisu nikako bila dovoljna. To, isto kao i činjenica da je bila otvorena svima, svjedoči o tome da se od početka njezinog postojanja radilo o javnoj, pučkoj knjižnici iako joj formalno osnivač nije bio grad Zagreb nego već spomenuta udruga¹⁶.

Do početka Prvog svjetskog rata već je brojila 50.326 korisnika. Izdaje se katalog zabavnih djela. Prikupljaju se knjige za prve zbirke: Croaticu koja prikuplja najstarije tiskane knjige sa šireg hrvatskog područja, Zagrabiensiu sa zagrebačkog područja i Raru iz Europe. Započeta je suradnja s drugim, manje opskrbljenim, knjižnicama u Hrvatskoj kojima Gradska knjižnica poklanja duplikate. Za vrijeme rata razvoj knjižnice i njezinih aktivnosti stagnira.

Tridesetih godina 20. stoljeća broj stanovnika grada Zagreba se udvostručio u odnosu na godinu osnutka knjižnice te je sada grad brojio 200.000 stanovnika što je uz druge društvene, sociološke i kulturne čimbenike itekako utjecalo na rad Gradske knjižnice. Javni značaj knjižnice je konačno potvrđen 20. studenoga 1935. godine kada Gradska uprava preuzima upravu knjižnice od Družbe Braće Hrvatskog Zmaja. Dvije godine kasnije Gradska knjižnica se seli iz preskučenog prostora na Kamenitim vratima u puno prikladniji, onaj u sklopu Hrvatskoga novinarskog doma.

Ravnateljem je imenovan Josip Badalić, profesor na slavističkom odjelu Sveučilišta u Zagrebu te priznati knjižničarski stručnjak. Na njegov poticaj zajedno s preseljenjem dovršena je obrada knjiga te su izrađeni kataložni listići za abecedni, stručni i mjesni katalog. Reorganizirana je služba za korisnike i čitaonice. U to vrijeme knjižnica posjeduje 50.000 svezaka. Badalić je

¹⁶ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 203-204.

imao jasnu viziju razvoja Gradske knjižnice: želio je stvoriti gradsku mrežu knjižnica s Gradskom knjižnicom u središtu, savez javnih knjižnica u Hrvatskoj, te je planirao izgradnju nove zgrade namijenjene baš za knjižnicu¹⁷.

Gradska knjižnica je svečano otvorena u novim prostorima za vrijeme Drugog svjetskog rata, 17. lipnja 1940. godine. Razvoj ponovno stagnira za vrijeme rata, te je u jednom periodu čak zatvorena za korisnike.

Nakon rata dolazi do novog poleta u razvoju narodnih knjižnica, te do sve veće suradnje između knjižnica te stručnjaka iz knjižničarstva čija posljedica je standardiziranje rada i djelovanja ne samo pojedinih knjižnica nego hrvatskog knjižničarstva općenito. Stipanov tvrdi da se uspješnost i važnost Knjižnica grada Zagreba odnosno tadašnje Gradske knjižnice Zagreb temelji na činjenici da je bila prethodnik, nositelj i promicatelj razvoja narodnih knjižnica i hrvatskog narodnog knjižničarstva.¹⁸ Gradska knjižnica Zagreb prednjači u djelovanju u odnosu na druge narodne knjižnice: primjenjuju se suvremene metode i načini rada, prihvaćaju se novi standardi u knjižničarstvu. Sve veću važnost dobivaju stručnjaci, knjižničari te se potiče njihovo obrazovanje i učenje: polažu se stručni ispiti, održavaju se seminari, stječe se fakultetsko obrazovanje, bavi se znanstvenim radom.

Sredinom stoljeća sve se veća važnost pridaje korisnicima te se prepoznaju različite vrste i skupine korisnika. Uviđa se potreba da se djeci pruže njima prilagođeni sadržaji te 16. listopada 1950. godine u prostoru male čitaonice Gradske knjižnice počinje s radom prva dječja knjižnica u Republici Hrvatskoj nazvana Pionirska posudbena knjižnica i čitaonica, danas Odjel za djecu i mladež. Taj primjer slijede i druge narodne knjižnice u Hrvatskoj. Za taj se odjel izrađuje posebni klasifikacijski sustav koji se počeo primjenjivati u cijeloj Hrvatskoj, a počinju se održavati i različite aktivnosti za djecu (pričanje priča, radionice i slično).¹⁹

Određuju se zaduženja, odnosno poslovi prema stručnoj spremi. Oblikuje se tzv. izlučni fond u kojem se nalaze knjige koje iz ideoloških, odnosno političkih razloga nisu dostupne svima i mogu se posuđivati samo uz odobrenje da je to potrebno za znanstveni rad. Posebne zbirke knjiga - Zagrabiensia, Croatica i Rara - za koje se knjige prikupljaju od samog početka knjižnice

¹⁷ Usp. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 204-205. ako dođe na istu str. kao prethodna natuknica napisati Usp. Isto, Str. 204-205.

¹⁸ Usp. Isto, Str. 233.

¹⁹ Usp. Gradska knjižnica : odjel za djecu i mladež. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/o-odjelu-270/iz-nase-povijesti/271> (05.08.2017.)

osnivaju se 1954. godine.²⁰ Sve važnija postaje i obrada knjižnične građe te je 1957. izdan Pravilnik za popisivanje knjižne građe prema čijim previlima počinju obrađivati građu i druge narodne knjižnice u Hrvatskoj. Izrađuje se prilagodba UDK sustava koji se onda počinje primjenjivati ne samo u Gradskoj knjižnici nego diljem Hrvatske.

1959. godine Gradska knjižnica Zagreb preuzima ulogu matične knjižnice na prijedlog Sekcije za narodne knjižnice Društva bibliotekara Hrvatske. Ona postaje tzv. Bibliotečni centar užeg i šireg područja grada Zagreba. Za svaku općinu izrađuje plan razvoja prema jednakim načelima i kriterijima. Namjera je da se knjižnice povežu u jedinstvenu mrežu. Centar za unaprjeđivanje bibliotekarstva osniva se 1973. godine što doprinosi razvoju Gradske i drugih knjižnica umreženih u današnju mrežu Knjižnica grada Zagreba. Važnost i djelotvornost matične službe Gradska knjižnica Zagreb je održala sve do danas.

Valja istaknuti da je Gradska knjižnica u Zagrebu uvijek bila otvorena svim novinama, uključujući nove medije, te se tako već 1963. otvara prva diskoteka. Promatraju se potrebe korisnika te se na njih pokušava odgovoriti: organiziraju se odjeli za društvene znanosti te se za tu literaturu izrađuju predmetni katalozi. Sve važnija postaje i informacijska služba. Želi se omogućiti pristup knjigama svima pa 1976. započinje s radom prvi bibliobus.

Hrvatski centar za dječju knjigu osnovan je u ratnim vremenima, 1993. godine s misijom razvoja i osnaživanja hrvatske dječje knjige i knjižničarstva u Hrvatskoj i svijetu. Od 1995. godine Knjižnice grada Zagreb organiziraju Mjesec hrvatske knjige, manifestaciju u trajanju od mjesec dana u kojoj sudjeluju mnoge narodne knjižnice s raznovrsnim programima, a kojoj je cilj popularizirati knjigu i čitanje.

3.1. Knjižnice grada Zagreba danas

Danas su Knjižnice grada Zagreba najveća ustanova među narodnim knjižnicama u Hrvatskoj te jedna od najvećih kulturnih ustanova u Gradu Zagrebu. Sastoji se od razgranate mreže od 42 narodne knjižnice i bibliobusne službe s 2 bibliobusa i 78 bibliobusnih stajališta. Jezgru čine dvije knjižnice: Gradska knjižnica i Knjižnica Božidara Adžije, koje su po zbirkama

²⁰ Usp. Gradska knjižnica : zbirka Zagradiensia. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-zbirka-zagradiensia/o-zbirci-580/iz-povijesti-zbirke/3990> (05.08.2017.)

ne samo narodne, već i znanstvene knjižnice. Knjižnice posjeduju 2,356.927 svezaka knjiga, te zbirke audiovizualne građe i elektroničke građe.²¹

Knjižnice grada Zagreba obavljaju zadaću županijske matične službe za narodne i školske knjižnice na području Grada Zagreba te Zagrebačke županije. U Knjižnici se čuvaju i dvije vrijedne zbirke: zavičajna zbirka Zagrabiensia i zbirka rijetkih knjiga i rukopisa Rara.

Informacijska služba za korisnike je stručno organizirana te pomaže korisnicima usmenim preporukama, elektroničkim putem te putem tiskanih uputa i publikacija. U svim knjižnicama mreže posebna se pažnja posvećuje djeci i mladima te se na dječjim odjelima provode aktivnosti koje potiču na čitanje, učenje i kreativnost. Mnoge su usluge dostupne i putem interneta zahvaljujući primjeni nove tehnologije.

Knjižnice mreže se ističu kao kulturna središta na područjima gdje se nalaze nudeći raznolike društveno – kulturne sadržaje korisnicima svih dobnih skupina.²²

3.2. Knjižnice u Novom Zagrebu

Novi Zagreb je dio grada Zagreba izgrađen južno od rijeke Save nakon Drugog svjetskog rata. Prvo planski izgrađeno gradsko naselje na ovom području je Savski gaj čija je izgradnja započela 1957. godine, a nakon njega, u šezdesetim godinama 20. stoljeća, se izgrađuju naselja sa cjelovitim rješenjima stanovanja, javnih sadržaja i trgovačkih podcentara: Trnsko, Zapruđe, Remetinec, Botinec te Siget.²³

U vrijeme osnutka prvih novozaagrebačkih knjižnica, Novi Zagreb se još uvijek sastoji od velikog broja seoskih naselja, dok, istovremeno, intenzivnom stambenom izgradnjom niču nova brojna gradska naselja. Usporedno sa stambenom izgradnjom, općina Novi Zagreb bilježi nagli porast broja stanovnika, pa tako primjerice 1980. godine u Novom Zagrebu živi 115.700 stanovnika, a 1985. godine taj broj raste na 134.300 stanovnika. Više od polovice stanovnika je mlado, aktivno stanovništvo, od kojih su mnogi srednje i visokoobrazovani te je veliki broj djece

²¹ Usp. Misija, vizija i strategija. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222> (03.08.2017.)

²² Usp. Knjižnice grada Zagreba. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Knji%C5%BEnice_grada_Zagreba (03.08.2017.)

²³ Usp. Novi Zagreb. 01.05.2017.

URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Novi_Zagreb (19.08.2017.)

u općini.²⁴ S obzirom na strukturu stanovništva, bila je evidentna potreba za knjižnicama kao središtima društveno-kulturnog života u tim novim naseljima.

Tako je već 1959. godine osnovana prva knjižnica na tom području: Knjižnica Remetinec. Osnovala ju je Skupština općine Remetinec kao matičnu općinsku knjižnicu. Početni knjižni fond se sastojao od 1.500 svezaka te je prve godine bilo upisano 137 korisnika. 1976. godine knjižnica mijenja naziv u Narodna knjižnica i čitaonica Novi Zagreb.²⁵

Na području općine Novi Zagreb 1973. godine Gradska knjižnica Zagreb otvara prvu novu knjižnicu južno od Save u Mjesnoj zajednici Zaprude koja sljedeće godine dobiva ime Knjižnica „Vjekoslav Majer“. *Ova knjižnica u svega 88 m² ima najveći broj članova 5.275 i gotovo najveću frekvenciju posudbe u gradu.*²⁶

Kako se Novi Zagreb naglo širio i stvarala su se nova naselja, ukazala se potreba za otvaranjem novih knjižnica pa je 1983. Narodna knjižnica i čitaonica Novi Zagreb otvorila područnu knjižnicu u Dugavama koja je s radom počela potpuno neopremljena.

S druge, pak, strane, 1984. godine Knjižnice grada Zagreba opremaju novu knjižnicu u naselju Soboština koja postaje ogranak Knjižnice Vjekoslava Majera.

Dakle, sve do 1985. godine na području Novog Zagreba nema jedinstvene knjižnične mreže. Djeluju dvije radne organizacije: Narodna knjižnica i čitaonica Novi Zagreb koja je središnja općinska knjižnica Novog Zagreba, te Knjižnica Vjekoslava Majera koja djeluje kao ogranak Knjižnica grada Zagreba.

Na inicijativu Komiteta za društvene djelatnosti i SIZ-a kulture općine 1982. počinje rad na udruživanju novozagrebačkih narodnih knjižnica u jednu knjižničnu mrežu te se nakon referenduma 1985. godine općinska Narodna knjižnica i čitaonica Novi Zagreb sa svojim ogrankom u Dugavama pridružila Knjižnicama grada Zagreba. Udruživanjem i stvaranjem mreže narodnih knjižnica, ulogu središnje općinske knjižnice preuzima novootvorena knjižnica u Travnom - Knjižnica Novi Zagreb. Dotadašnja općinska knjižnica mijenja naziv u Knjižnica Savski gaj i postaje ogranak.

²⁴ Usp. Prikaz stanja bibliotečne djelatnosti u općini Novi Zagreb. Zagreb : 13.06.1980. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 1.

²⁵ Usp. Knjižnica Savski gaj. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-savski-gaj/o-knjiznici-665/povijest-2050/2050> (17.08.2017.)

²⁶ Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 1.

Nakon udruživanja, potpuno se oprema i dovršava Knjižnica Dugave, a 1986. počinje uređenje i adaptacija prostora Knjižnice Savski gaj. Vrš se i revizija knjižnog fonda te je jedan dio preseljen u Knjižnicu Novi Zagreb.

Nova središnja knjižnica, Knjižnica Novi Zagreb u Travnom, se prostire na 386 m². Ima igaonicu sa suvremenim audio-vizualnim uređajima, dječji odjel sa čitaonicom te računala. U odjelu za odrasle sa čitaonicom nalazi se veliki fond priručne literature.

U tom razdoblju sve knjižnice Novog Zagreba imaju isti problem: nedovoljno knjižne građe te je nabava novih knjiga glavni zadatak mreže Knjižnica Novog Zagreba.

Posljednja knjižnica na području južno od Save, Knjižnica Mala Mlaka, počela je s radom u svibnju 1995. godine kao peti ogranak Knjižnice Novi Zagreb. Knjižni fond je bio sakupljen od poklona, osobito većeg broja monografija i stručnih knjiga, a te su knjige bile neadekvatne za potrebe korisnika knjižnice, osobito djece i mladih. Prostor knjižnice je bio vrlo derutan, bez sanitarnog čvora i s neadekvatnim grijanjem tako da je 2007. godine knjižnica uređena pa je i ona u mogućnosti odgovoriti na potrebe svojih korisnika.²⁷

Danas se, dakle, novozagrebačka mreža knjižnica sastoji od središnje, područne Knjižnice Novi Zagreb i njezinih pet ogranaka: Knjižnice Vjekoslava Majera, Knjižnice Savski gaj, Knjižnice Dugave, Knjižnice Slobodina i Knjižnice Mala Mlaka. Sve te knjižnice omogućuju mnogobrojnim korisnicima da zadovolje potrebu za informiranjem te društveno-kulturnim sadržajima. Budući da novozagrebačka naselja i dalje rastu i da se grad Zagreb širi, sigurno će se u budućnosti govoriti o potrebi proširenja postojećih, odnosno izgradnje novih knjižnica na području južno od Save.

²⁷ Usp. Knjižnica Mala Mlaka. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-mala-mlaka-77/o-knjiznici-661/661> (17.08.2017.)

4. KNJIŽNICA VJEKOSLAVA MAJERA

Knjižnica „Vjekoslav Majer“ je po funkciji područna narodna biblioteka naselja Zapruda koju je osnovala Gradska knjižnica Zagreb 1973. godine sa zadatkom da svoju djelatnost u prvom redu uskladi (s) općeobrazovnim, kulturnim i društveno-političkim potrebama stanovništva Zapruda.²⁸

Slika 1. Otvorenje Knjižnice Zaprude. S lijeva na desno: pisac Vjekoslav Majer, ravnateljica Knjižnica grada Zagreba Vera Mudri-Škunca, Mijo Haramina iz Knjižnice Božidara Adžije i predsjednik Mjesne Zajednice Mihael Montiljo

Knjižnica Zaprude je osnovana na inicijativu pjesnika Vjekoslava Majera 27. studenog 1973. godine kao ogranak Gradske knjižnice Zagreb s ciljem da se u jednom od novih naselja Zagreba koja inače ne pružaju gotovo nikakvu mogućnost kulturne razonode i služe najčešće samo kao spavaonice – otvori knjižnica. Otvorena je zahvaljujući grupi entuzijasta Gradske knjižnice dok je stručni prijedlog izradio tadašnji Centar za unapređenje bibliotekarstva (danas Matična služba Knjižnica grada Zagreba) pod vodstvom ravnateljice Vere Mudri-Škunca.

²⁸ Izvještaj o poslovanju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. [1980.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 2.

Knjižnica je smještena u montažnom objektu u središtu naselja Zapruđe gdje se i danas nalazi. Svečanosti otvaranja knjižnice je prisustvovao pisac Vjekoslav Majer (Slika 1.) koji je u ovo naselje doselio sa suprugom Zorkom iz samog središta grada, iz Streljačke ulice. Već 1974. Knjižnica postaje područnom, a nakon smrti Vjekoslava Majera naziva se njegovim imenom 1976. godine.

U vrijeme osnutka, Knjižnica je imala knjižni fond od svega 4.000 svezaka, no taj se broj rapidno povećavao kroz godine te je već deset godina kasnije iznosio 27.000 svezaka.²⁹ Već tada Knjižnica Vjekoslava Majera ima velike probleme s nedostatkom prostora za smještaj građe i rad s korisnicima. Otvorena je u prostoru od 88 m² što je već tada bilo ispod minimuma tadašnjeg jugoslavenskog standarda za narodne knjižnice³⁰. Ustrajno se radilo na tome da se dobiju odobrenja i sredstva za proširenje, dogradnju i uređenje, mnogo je dokumenata ispisano i mnogo dopisa poslano, no većina je pokušaja bila neuspješna.

Jedan dokument iz 1989. godine³¹ navodi kako bi za naselje Zapruđe bila velika šteta da se jedna ovakva ustanova zatvori zbog nemogućnosti djelovanja u premalom prostoru. Spominje se kako je 1988. godine Knjižnicu Vjekoslava Majera posjetilo 73.176 posjetilaca te je posuđeno ukupno 84.848 knjiga. Dakle, dnevna posjeta je bila u prosjeku 348 članova, odnosno 31 član po satu dođe u knjižnicu te se u tom vremenu posudi 37 knjiga. Ovi pokazatelji govore o velikoj učestalosti posjeta te se napominje da je po tome Knjižnica Vjekoslava Majera bila poznata u gradu Zagrebu. Također se spominje važnost Galerije Izlozi koja djeluje u sklopu Knjižnice krajem osamdesetih godina 20. stoljeća, a koja je od posebnog značaja za stanovnike Zapruđa u kojem inače ne postoje galerije. U njoj izlažu mnogi znameniti umjetnici poput Ferdinanda Kulmera, Marije Braut, Ive Šebalja, Fadila Vejzovića, Miroslava Šuteja, Dubravke Babić, Eugena Kokota. Djeluje uz stručnu pomoć likovne kritičarke Ljiljane Domić u suradnji s tadašnjom voditeljicom Knjižnice Anđelkom Galić te bi bila velika šteta da, uz samu Knjižnicu Vjekoslava Majera, i ta Galerija bude prisiljena prestati s radom.

Službeni dopis iz 1989. godine upućen Matičnoj službi Knjižnica grada Zagreba donosi jasnu sliku stanja u Knjižnici 16 godina nakon njezinog osnutka: *Dodavali smo police, sužavali razmak između polica mimo standarda, sve dok knjige u slobodnom pristupu nisu dospjele*

²⁹ Usp. Knjižnica „Vjekoslav Majer“ u Zapruđu osnovana je 1973. godine kao ogranak Gradske knjižnice MZ [...] [Zagreb] : [1983.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

³⁰ Usp. Prikaz rada i problema Knjižnice Zapruđe u periodu od otvaranja, 27.XI.1973., do kraja 1975. godine. [Zagreb] : 25.12.1975. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

³¹ Usp. Knjižnica „Vjekoslav Majer“ osnovana je 1973. godine na inicijativu MZ [...] [Zagreb] : [1989.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 2.

*najprije na stolove tzv. kutića za predškolce i dječje čitaonice, na stolice, u kartonske kutije, a na kraju na radijatore i na pod. U toma kaosu nema ni govora o zaštiti bibliotečne građe; sve znanje, stručnost i dobra volja ne pomažu jer je knjige zaista teško pronaći, a veličina i vrijednost knjižnog fonda nipošto nije zanemariva – oko 30.000 svezaka.*³² U daljnjem se tekstu detaljno opisuju kako su knjige doslovno *pojele* prostor u knjižnici namijenjen djeci, kako nema više prostora u kojem bi članovi mogli koristiti djela iz referentne zbirke, te da nema prostora za interni rad. Također se objašnjava kako je Knjižnica u derutnom stanju te se moli Matičnu službu da ukine čitaonicu u Knjižnici Vjekoslava Majera kako bi se u tom prostoru mogle staviti prijeko potrebne police za knjižnu građu.

Matična služba je ovaj prijedlog odobrila, no pokušaj zatvaranja čitaonice je izazvao negodovanje i protestiranje članova Knjižnice te se odustalo od te odluke i pristupilo pregovorima kako bi se pronašlo rješenje za problem prostora Knjižnice Vjekoslava Majera. Mjesna zajednica Zaprude, Skupština Općine Novi Zagreb, Knjižnice grada Zagreba i tadašnji USIZ za kulturu su se složili da se izvrši preraspodjela prostora unutar Društvenog doma, uključujući i proširenje u natkriveni dio do susjedne Zagrebačke banke čime bi Knjižnica Vjekoslava Majera dobila sveukupni prostor od 330,65 m².

Taj se projekt pokazao previše ambicioznim te je tek djelomično realiziran. Kako bi se pristupilo radovima na uređenju Knjižnice Vjekoslava Majera ona je morala biti privremeno zatvorena pa se 1. svibnja 1991. godine knjižni fond i osoblje privremeno sele u atomsko sklonište u obližnjem naselju Utrina (Slika 2.)³³.

O tome su pisale i brojne novine poput Vjesnika ili Večernjeg lista napominjući kako su se upravo stanovnici Zapruda posebno založili za opstanak Knjižnice Vjekoslava Majera ta za njezino uređenje.

Obnovljena Knjižnica je ponovno otvorena 30. rujna 1992. godine. Uz već postojeći prostor, proširena je u još dio prostora susjedne Mjesne zajednice Zaprude koja joj od osnutka daje prostor u najam. Knjižnica je dobila i sanitarni čvor, čajnu kuhinju te prijeko potrebni prostor za odlaganje knjiga – spremište. Uređeni su podovi i nabavljen novi namještaj. Od tog datuma ukupna površina Knjižnice Vjekoslava Majera iznosi 120 m².

³² Podnošenje prijedloga o zatvaranju čitaonice u Knjižnici „Vjekoslav Majer“. Zagreb : 24.04.1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

³³ Usp. Informacija o zatvaranju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. Zagreb : 15.05.1991. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Slika 2. Knjižnica u atomskom skloništu ³⁴

Unatoč ovom značajnom proširenju, Knjižnica je i dalje ostala premala pa su problemi s nedostatkom prostora ubrzo opet postali aktualni.

Novo preuređenje prostora Knjižnice Vjekoslava Majera odvijalo se 2003. godine.³⁵ Ne postoji sačuvana dokumentacija o tom proširenju (pretpostavljamo da se korespondencija u to vrijeme već odvijala putem elektroničke pošte te nam ti dokumenti nisu dostupni, op.a.) no poznato je da je tada Knjižnica preuređena, odnosno nabavljeno je nekoliko novih polica i dio dotrajalog namještaja je zamijenjen novim namještajem.

³⁴ Dugandžija, M. Knjige u atomskom skloništu. // Vjesnik : Panorama. 1991. (31.05.), str. 4.

³⁵ Usp. Knjižnica Vjekoslava Majera. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-vjekoslava-majera/o-knjiznici-675/povijest-2051/2051>
(05.08.2017.)

Novog proširenja nije bilo iako Knjižnica Vjekoslava Majera i dalje vapi za prostorom. U prostoru za korisnike i dalje je premalo mjesta ne samo za police s knjigama već nedostaje i prostora za čitaonicu koja ima tek 6 mjesta. Samo je jedan stol s računalom za odrasle te jedan za djecu. *Dječji odjel u smislu knjižnog fonda: lektire, dječje beletristike, znanstvene literature, priručne literature, slikovnica i kompjutor koji koriste samo djeca – postoji, ali prijeko potrebnog fizički odvojenog prostora – dječjeg odjela s igraonicom- nema.*³⁶ Ne postoji stol za djecu za kojim bi se mogle provoditi aktivnosti namijenjene njima te se likovne i druge radionice moraju provoditi za stolom za čitače. Za provođenje različitih aktivnosti za djecu i odrasle kao i za tribine, predavanja, književne susrete, zbog nedostatka prostora Knjižnica Vjekoslava Majera je četvrtkom poslijepodne zatvorena za posudbu, što izaziva permanentno negodovanje korisnika koji žele cjelodnevnu otvorenost za posudbu i pristup informacijama.³⁷

Pri posljednjoj reviziji knjižnog fonda 2014. godine pokušalo se barem malo rasteretiti prostor i pretrpane police Knjižnice pa je napravljen veliki otpis od 8.002 sveska. Međutim, problem skučenog prostora i dalje ostaje najveći problem Knjižnice Vjekoslava Majera. S obzirom na daljnji rast samog naselja Zaprudā, ali i okolnih naselja, za očekivati je da će taj problem biti sve veći i da će se u budućnosti morati pristupiti novom proširenju Knjižnice Vjekoslava Majera.

4.1. Metodologija i uzorak istraživanja

Naredna poglavlja bave se analizom pojedinih parametara vezanih uz rad Knjižnice Vjekoslava Majera. Podaci za analizu pronađeni su metodom analize sadržaja izvještaja koje Knjižnica čuva u arhivu. Nažalost, ne postoje službeni dokumenti iz prvih godina osnutka Knjižnice Vjekoslava Majera, tako da je analiza ograničena na one godine kada su izvještaji izrađeni i koji su mogli biti dostupni na uvid. Dakle, analiza će krenuti s 1979. godinom, zatim će biti obuhvaćene 1986., 1987. i 1988. godina, nadalje 1998. godina, zatim 2002. godina. Bit će prikazani podaci i iz posljednjih nekoliko godina (2013., 2014., 2015., 2016.) kako bi se usporedilo povijesne parametre s današnjim stanjem u Knjižnici Vjekoslava Majera. Također, podaci o Knjižnici Vjekoslava Majera će biti uspoređeni s podacima iz drugih knjižnica mreže

³⁶ Zahtjev za osiguranje prostora za Knjižnicu Vjekoslava Majera. Zagreb : 17.03.2006. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

³⁷ Usp. Isto

Knjižnica Novi Zagreb kako bi se prikazala važnost i uloga Knjižnice koju je imala kroz povijest Novog Zagreba uopće.

4.2. Knjižni fond

Knjižni fond Knjižnice Vjekoslava Majera se mijenjao kroz povijest. Kada je Knjižnica osnovana njezin se fond sastojao od samo 4.000 knjiga, ali je vrlo brzo rastao što se može vidjeti u Tablici 1.

Tablica 1. Knjižni fond Knjižnice Vjekoslava Majera

Literatura	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Znanstvena literatura	3.787	6.092	6.314	6.850	10.249	10.465	12.543	11.168	11.449	11.506
Beletristika	7.833	12.713	12.690	12.339	14.676	15.118	18.169	14.583	15.501	15.994
Dječja literatura	6.769	9.015	8.759	9.434	10.254	10.728	9.893	8.438	8.735	8.984
Priručna literatura	414	578	637	621	902	987	1.330	1.328	1.330	1.333
Ukupno	18.803	28.398	28.400	29.244	36.081	37.298	41.935	35.517	37.015	37.817

Ako se usporedi knjižni fond iz 1979. i onaj iz 2016. može se vidjeti da je Knjižnica Vjekoslava Majera u 37 godina udvostručila ukupni fond knjiga te je on porastao s 18.803 svezaka na 37.817 svezaka.

Kada se govori o pojedinoj vrsti literature, može se reći da udio određene vrste literature u ukupnom knjižnom fondu kroz cijelo prikazano razdoblje pokazuje vrlo mala odstupanja. Od 1979. godine pa sve do današnjih dana beletristika je imala najveći udio u ukupnom fondu Knjižnice (41-45%), zatim slijedi znanstvena literatura (20-31%), pa dječja (24-36%) i na kraju priručna literatura (2-4%) koja ipak pokazuje konstantan rast kroz godine vjerojatno zahvaljujući činjenici da se vrlo malo svezaka otpisuje iz tog dijela fonda.

Ako se usporedi veličina ukupnog knjižnog fonda Knjižnice Vjekoslava Majera s ukupnim knjižnim fondom drugih knjižnica mreže Knjižnica Novog Zagreba uočiti će se da se radi o prilično velikim vrijednostima u odnosu na druge knjižnice te da je Knjižnica Vjekoslava Majera u razdoblju od 1986. do 2002. godine imala najveći knjižni fond unutar mreže, čak veći i od središnje knjižnice mreže – Knjižnice Novi Zagreb (Tablica 2.).

U novije vrijeme najveći knjižni fond ima Knjižnica Novi Zagreb kao središnja knjižnica mreže, no ipak je vidljivo da je knjižni fond Knjižnice Vjekoslava Majera i dalje među najvećima, unatoč značajnom smanjenju fonda nakon revizije 2014. godine kada je otpisano više od 8.000 svezaka, te velikim problemima s prostorom za smještaj građe. Također, može se reći da je knjižni fond u stalnom porastu koji je prekinut samo u vrijeme otpisa po reviziji 1987. i 2014. godine.

Tablica 2. Ukupni knjižni fond knjižnica mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	18.803	28.398	28.400	29.244	36.081	37.298	41.935	35.517	37.015	37.817
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	6.992	13.624	18.067	34.381	32.891	61.324	63.384	64.312	65.121
Knjižnica Dugave	-	7.524	11.800	13.840	21.888	23.458	30.021	31.320	32.206	32.722
Knjižnica Savski gaj	35.967	17.869	21.066	21.333	22.586	24.305	41.213	41.625	42.824	43.828
Knjižnica Soboština	-	3.672	7.076	9.589	16.670	16.199	21.816	22.596	19.025	18.536
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	5.843	6.023	6.221	5.889

4.3. Nabava knjiga

Nabava knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera bilježi znatne oscilacije u razdoblju od 1979. do 2016. godine (Tablica 3.).

Ukupna nabava dosegla je vrhunac 1988. godine s 4.467 nabavljenih svezaka, dok je određenih godina nabava knjiga bila iznimno niska (primjerice, 1998. godine iznosila je svega 790 svezaka).

Tablica 3. Nabava knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera

Literatura	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Znanstvena literatura	562	202	452	1.089	265	371	497	385	281	282
Beletristika	1.238	671	1.029	1.336	377	587	831	847	918	826
Dječja literatura	1.285	392	763	2.042	134	457	287	345	297	360

Priručna literatura	60	5	31	-	14	43	19	7	2	7
Ukupno	3.145	1.270	2.275	4.467	790	1.458	1.634	1.584	1.498	1.475

U Tablici 3. je zorno prikazan odnos pojedinih vrsta literature koje je Knjižnica nabavljala. Može se zaključiti da je priručna literatura kroz čitavo razdoblje bila zastupljena s najmanjim brojem primjeraka. Udio znanstvene literature je relativno konstantan, dok beletristika i dječja literatura pokazuju veća odstupanja. U novije vrijeme (2013. do 2016. godine) Knjižnica Vjekoslava Majera nabavlja najviše beletristike (51-61%) dok je, primjerice, 1988. godine nabavljeno iznimno mnogo dječje literature (46% od ukupnog fonda).

Općenito, može se uočiti da je nabava knjiga 1988. godine po mnogočemu bila specifična. Objašnjenje za takvo stanje pronađeno je u Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine³⁸ koji navodi da je zajednički problem u mreži Knjižnica Novog Zagreba nedovoljan broj knjiga. *Zna se da u općini Novi Zagreb ima veliki broj mladih, djece, omladine i intelektualaca – pa se najviše traži nova knjiga, a kako imamo svakim danom sve više članova, to se nažalost njihova potreba za knjigom ne može uvijek zadovoljiti.*³⁹ Stoga se kao osnovni zadatak mreže Knjižnica Novog Zagreba navodi upravo povećanje nabave knjiga s posebnim naglaskom na knjige za djecu. Izvještaj o radu za 1988. godinu⁴⁰ ponovno navodi problem nedostatnog broja knjiga napominjući da su knjižnice na području općine Novi Zagreb otvarane s nedostatnim brojem knjiga te da se kasnije nije nabavljalo dovoljno noviteta te da knjižnice nisu uspijevale zadovoljiti potrebe korisnika za knjigom. Bitno je naglasiti da ovaj izvještaj navodi kako su te, 1988. godine, mreži Knjižnica Novog Zagreba dodijeljena nešto veća sredstva te je nabavljeno dvostruko više knjiga za mrežu te se tako nabava s 84% približila planiranoj nabavi knjiga. Međutim, nabava knjiga i dalje ostaje prioritet.

Tablica 4. Ukupna nabava knjiga u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	3.145	1.270	2.275	4.467	790	1.458	1.634	1.584	1.498	1.475
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	1.876	3.600	7.342	1.539	2.279	2.510	2.428	2.299	2.357

³⁸ Usp. Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 1.

³⁹ Isto, str. 1.

⁴⁰ Izvještaj o radu za 1988. godinu. Zagreb : siječanj 1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 1.

Knjižnica Dugave	-	1.375	2.400	4.339	509	1.160	1.861	2.008	1.427	1.601
Knjižnica Savski gaj	-	1.597	1.699	4.333	1.382	1.613	2.136	2.196	1.950	2.251
Knjižnica Slobodština	-	1.418	1.825	4.064	548	1.007	895	780	715	769
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	140	180	198	231

Tablica 4. prikazuje nabavu knjiga u svim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba, što potvrđuje da su sve knjižnice mreže dijelile zajednički problem te imale sličnu dinamiku nabave knjiga.

4.4. Otpis knjiga

Otpis knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera nije bio dosljedno praćen kroz prikazano razdoblje. Izvještaj o radu za 1979. godinu⁴¹ ne donosi podatak o tome je li otpisa uopće bilo i, ako je, koliki je on bio. Otpis iz 1986.⁴² otpisane knjige dijeli u samo dvije kategorije: knjige za odrasle i knjige za djecu. Izvještaj za sljedeću, 1987. godinu⁴³ navodi kako je izvršena revizija u Knjižnici Vjekoslava Majera i to prva od njezinog osnutka 1973. godine i tu se navode detaljni podaci o otpisu knjiga te godine. Za godinu 1988. Izvještaj⁴⁴ navodi činjenicu da je ukupni otpis mreže Knjižnica Novog Zagreba iznosio 459 svezaka knjiga, a to se odnosi isključivo na otpis Knjižnice Dugave jer niti jedna druga knjižnica mreže nije imala otpis te godine. Tek od 1998. godine otpis se sustavno prati i bilježi s tim da pojedinih godina određene knjižnice nisu imale otpis knjiga.

Tablica 5. Otpis knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera

Literatura	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Znanstvena literatura	-	185	701	-	-	319	1.534	1.760	-	225
Beletristika	-		1.845	-	-	766	1.589	4.433	-	333
Priručna literatura	-		-	-	-	4	5	9	-	4
Dječja literatura	-	268	1.573	-	-	304	825	1.800	-	111

⁴¹ Usp. Izvještaj o poslovanju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. [1980.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

⁴² Usp. Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 6.

⁴³ Usp. Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 3.

⁴⁴ Usp. Izvještaj o radu za 1988. godinu. Zagreb : siječanj 1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 3.

Ukupno	-	453	4.119	-	-	1.393	3.953	8.002	-	673
---------------	---	------------	--------------	---	---	--------------	--------------	--------------	---	------------

Najveći otpisi knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera radili su se pri redovnim revizijama. Prva revizija kompletnog knjižnog fonda Knjižnice izvršena je 1987. godine kada je otpisano ukupno 4.119 svezaka knjiga te se ukupni knjižni fond smanjio na 28.400 svezaka. Novi veliki zabilježeni otpis knjiga bio je u novije vrijeme, 2014. godine, kada je otpisano 8.002 svezaka. Iz tablice je vidljivo kako nakon tih velikih otpisa očito nije bilo potrebe za novim otpisima narednih godina te stoga primjerice 1988. i 2015. godine nije bilo otpisa knjiga.

Tablica 6. donosi prikaz otpisa knjiga u svim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba.

Tablica 6. Ukupan otpis knjiga u svim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	-	453	4.119	-	-	1.393	3.953	8.002	-	673
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	-	-	1.291	1.582	751	368	1.371	1.548
Knjižnica Dugave	-	-	-	-	1.238	488	720	709	541	1.085
Knjižnica Savski gaj	-	-	-	-	-	1.237	1.887	1.784	751	1.247
Knjižnica Soboština	-	-	-	-	267	198	-	-	4.286	1.258
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	563

Ovdje se jasno ističu upravo spomenute revizije u Knjižnici Vjekoslava Majera, pogotovo ona iz 2014. godine. Kroz mnoge izvještaje i službene dokumente Knjižnice se provlači pitanje nedostatka prostora kao osnovnog problema Knjižnice Vjekoslava Majera, te se stoga može zaključiti da su ovako veliki otpisi bili posljedica upravo tog problema i nemogućnosti smještaja velikog broja knjižne građe na police Knjižnice.

4.5. Periodika

Od samog osnutka Knjižnica Vjekoslava Majera ima prostor namijenjen za čitaonicu te se za nju nabavljaju časopisi i novine. Dokument Podnošenje prijedloga o zatvaranju čitaonice⁴⁵ donosi podatak da 1989. godine u čitaonici Knjižnice ima 8-10 mjesta za čitanje. U drugim se dokumentima ne spominje točan broj mjesta za čitače koja su postojala kada je Knjižnica osnovana odnosno nakon 1989. godine no pretpostavlja se da je broj mjesta za čitanje u početku bio veći s obzirom da se spominje smanjenje čitaonice u vrijeme preuređenja Knjižnice 1992. godine. Naime, s vremenom je postojala sve veća potreba za smještajem knjižne građe te je prostor čitaonice vjerojatno smanjen u korist novih polica za knjige. Danas, tako, čitaonica raspolaže sa samo 6 sjedećih mjesta.

Tablica 7. prikazuje broj naslova i broj primjeraka novina i časopisa koji su se nabavljali u proteklih 37 godina.

Tablica 7. Periodika u Knjižnici Vjekoslava Majera

Periodika		1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Novine	Broj naslova	7	8	4	3	4	6	6	6	5	5
	Broj primjeraka	9	10	6	6	7	6	6	6	5	5
Časopisi	Broj naslova	33	37	32	31	15	12	13	13	8	8
	Broj primjeraka	34	40	35	33	16	12	13	13	8	8
Ukupno	Broj naslova	40	45	36	34	19	18	19	19	13	13
	Broj primjeraka	43	50	41	39	23	18	19	19	13	13

Broj nabavljenih naslova novina se nije puno mijenjao kroz godine tako da se može pretpostaviti da se u cijelom prikazanom razdoblju nabavljaju samo najznačajniji, odnosno najčitaniji naslovi. Broj nabavljenih primjeraka novina se, pak, dvostruko smanjio (usp. 1986. i 2016. godinu) te se može zaključiti da je potreba za većim brojem primjeraka novina smanjena u vremenu kada je Knjižnica Vjekoslava Majera imala velikih problema s funkcioniranjem u suviše malom prostoru te se u tom periodu čak razmišljalo o ukidanju prostora čitaonice o čemu je već bilo riječi u poglavlju 4.

⁴⁵ Usp. Podnošenje prijedloga o zatvaranju čitaonice u Knjižnici „Vjekoslav Majer“. Zagreb : 24.04.1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 2.

Ako se pogleda broj nabavljenih naslova i primjeraka časopisa, uočit će se da su se brojke znatno smanjile kroz godine, čak više od 4 puta. Razlog je vjerojatno opet isti: smanjenjem prostora čitaonice smanjena je i potreba za velikim brojem časopisa i periodike uopće.

Isto tako, valja imati na umu da se ovaj pad broja časopisa u Knjižnici dogodio u devedesetim godinama 20. stoljeća kada se državno-politička situacija u Hrvatskoj promijenila te je mnogo časopisa koji su se do tada nabavljali prestalo izlaziti.

Tablica 8. daje prikaz stanja ukupnog broja primjeraka periodike ne samo u Knjižnici Vjekoslava Majera nego i u drugim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba. Vidljivo je da se trend nabavljanja periodike u čitavoj mreži ne razlikuje mnogo od onog koji je uočen u Knjižnici Vjekoslava Majera: od 1998. godine naglo se smanjuje broj nabavljenih primjeraka periodike. To ukazuje na činjenicu da su razlozi za smanjenje nabave primjeraka periodike u svim knjižnicama vjerojatno bili slični: prestanak izlaženja pojedinih časopisa i novina nakon promjena u državi 1990.-ih godina.

Tablica 8. Ukupan broj primjeraka periodike u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	43	50	41	39	23	18	19	19	13	13
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	62	51	24	32	34	34	26	26
Knjižnica Dugave	-	18	32	36	20	19	32	32	20	20
Knjižnica Savski gaj	16	14	23	29	21	27	29	29	15	15
Knjižnica Slobodština	-	20	29	26	21	17	15	15	12	12
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Ako se opet pogleda Tablica 4. vidjet će se kako je u istom periodu bila smanjena i nabava knjiga pa to ukazuje na mogućnost da su u devedesetima, s obzirom na ratno i poslijeratno stanje u državi, bila smanjena sredstva dodijeljena knjižnicama za nabavu knjiga i periodike te je i to utjecalo na smanjenje broja primjeraka periodike koju su knjižnice nabavljale.

Danas Knjižnica Vjekoslava Majera nabavlja nešto manje periodike u odnosu na druge knjižnice novozagrebačke mreže. Najviše primjeraka periodike se nabavlja za knjižnice s najvećim brojem članova: središnju knjižnicu mreže Knjižnicu Novi Zagreb te Knjižnicu Savski

gaj, odnosno za Knjižnicu Dugave koja posjeduje veliku čitaonicu s 12 sjedećih mjesta za razliku od Knjižnice Vjekoslava Majera u čijoj čitaonici može istovremeno sjediti tek šestero čitača.

4.6. Statistika članova – Ukupan broj članova

Ovo poglavlje donosi analizu broja i strukture članova upisanih u Knjižnicu Vjekoslava Majera i druge knjižnice mreže Knjižnica Novog Zagreba. Analiza se odnosi na ukupan broj korisnika s važećom iskaznicom u Knjižnici, odnosno u novozagrebačkoj knjižničnoj mreži. U starijim izvještajima (1979.-1988.)⁴⁶ broj ukupno upisanih članova je podijeljen na odrasle i djecu. Izvješće o ostvarenom programu rada za 1998. godinu⁴⁷ ne navodi podatak o ukupnom broju upisanih članova već se navodi samo broj novo upisanih članova u toj godini. Izvještaji novijeg datuma (2013.-2016.)⁴⁸ ne donose podjelu članova na odrasle i djecu u ukupnom zbroju članova knjižnice već se ti podaci prate na razini prvog upisa, na razini novoregistriranih članova i na razini aktivnih članova, no ukupan zbroj ne precizira koliko od toga je djece, a koliko odraslih.

Tablica 9. Broj i struktura članova u Knjižnici Vjekoslava Majera

Članovi		1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Broj upisanih članova	Odrasli	2.096	3.397	2.621	2.443	-	6.931	-	-	-	-
	Djeca	2.181	1.878	1.349	2.260	-	643	-	-	-	-
	Ukupno	4.277	5.275	3.970	3.703	-	7.574	6.514	6.752	7.114	7.491

Ako se promotri struktura članova, vidjet će se da se odnos broja djece i broja odraslih članova mijenjao kroz godine. Nekih je godina broj odraslih članova i djece bio približno jednak

⁴⁶ Usp. Izvještaj o poslovanju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. [1980.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 4., Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 10., Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 7., Izvještaj o radu za 1988. godinu. Zagreb : siječanj 1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 7.

⁴⁷ Usp. Izvješće o ostvarenom programu rada za 1998. godinu (godišnji izvještaj). Zagreb : siječanj 1999. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 5.

⁴⁸ Usp. Izvješće o ostvarenom programu za 2013. godinu (od 01.01. do 31.12.2013.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2014. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 7-11., Izvješće o ostvarenom programu za 2014. godinu (od 01.01. do 31.12.2014.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2015. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 7-10, Izvješće o ostvarenom programu za 2015. godinu (od 01.01. do 31.12.2015.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2016. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 7-10., Izvješće o ostvarenom programu za 2016. godinu (od 01.01. do 31.12.2016.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2017. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 7-10.

(1979., 1988.), nekih je bilo nešto više odraslih u odnosu na djecu (1986., 1987.) dok je 2002. godine bilo upisano iznenađujuće malo djece u odnosu na odrasle članove. S obzirom na to da se u Izvještaju o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine⁴⁹ govori o kroničnom nedostatku literature za djecu, koja je zatim 1988. godine nabavljena u znatnom broju primjeraka može se pretpostaviti da se broj mladih članova 1987. smanjio upravo iz tog nedostatka štiva koje je Knjižnica mogla ponuditi djeci te da se samim povećanjem dječjeg fonda ujedno privuklo i više djece u Knjižnicu Vjekoslava Majera.

Općenito, na broj mladih čitatelja u Knjižnici sigurno utječe i sama demografska slika Hrvatske, gdje broj živorođenih drastično opada unazad šezdeset godina, a prosječna se starost stanovništva s 30,7 godina povisila na 41,7 godina te gotovo četvrtina stanovništva ima više od 60 godina. Nadalje, primjerice, stanovništvo u osnovnoškolskoj dobi danas čini tek 15% ukupne populacije, a početkom 1960-ih taj je udio bio 27%.⁵⁰ Time se možda može objasniti drastično smanjenje broja članova djece 2002. godine, budući da Izvješće o ostvarenom programu za 2002. godinu⁵¹ donosi podatak da sve knjižnice mreže Knjižnica Novog Zagreba bilježe vrlo maleni udio djece u ukupnom članstvu: ukupan zbroj svih odraslih članova u svim knjižnicama mreže iznosi 27.153 dok zbroj djece iznosi svega 2.994 člana odnosno tek 10 % od ukupnog zbroja članova.

Usporedi li se ukupni broj upisanih članova u svim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba vidjet će se da u razdoblju od 1986. do 1988. u većini Knjižnica broj članova opada dok od 2002. godine do danas je taj broj u porastu (Tablica 10.).

Dakle, od 1986. do 1988. godine opada broj članova u Knjižnici Vjekoslava Majera, Knjižnici Savski gaj, Knjižnici Dugave i Knjižnici Soboština, dok broj članova raste u novoosnovanoj Knjižnici Novi Zagreb. Ako se zbroji ukupan broj članova u svim knjižnicama tih godina dolazi se do približno istih brojki: 11.066 za 1986. godinu, 11.213 za 1987. godinu i 11.259 za 1988. godinu te se može zaključiti da su članovi spomenutih knjižnica koje bilježe pad članstva jednostavno *migrirali* u Knjižnicu Novi Zagreb koja je osnovana 1986. godine.

⁴⁹ Usp. Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 1.

⁵⁰ Usp. Demografska slika. Leksikografski zavod Miroslav Krleža
URL: <http://croatia.eu/article.php?id=14&lang=1> (16.08.2017.)

⁵¹ Usp. Izvješće o ostvarenom programu za 2002. godinu (od 1.01. do 31.12.2002.) : godišnje izvješće. Zagreb : siječanj 2003. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. Str. 5.

Tablica 10. Ukupan broj članova u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	4.277	5.275	3.970	3.703	-	7.574	6.514	6.752	7.114	7.491
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	2.679	2.860	-	8.824	9.519	10.120	10.614	11.263
Knjižnica Dugave	-	2.380	1.763	1.823	-	2.809	5.715	6.063	6.405	6.766
Knjižnica Savski gaj	3.424	1.976	1.792	1.840	-	6.049	6.719	7.062	7.504	8.018
Knjižnica Soboština	-	1.435	1.009	1.033	-	4.891	2.788	3.022	3.094	3.382
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	208	231	261	270

Od 2002. do 2016. godine većina knjižnica bilježi rast broja članova, a vodeća je Knjižnica Novi Zagreb kao središnja knjižnica novozagrebačke mreže. Broj članova je vjerojatno rastao zbog sve većeg širenja grada Zagreba južno od Save te naseljavanjem sve većeg broja ljudi dok se broj knjižnica istovremeno nije povećavao. Isto tako, knjižnice su brojnim društveno-kulturnim akcijama animirale svoje sugrađane te ih na taj način poticale da postanu članovi novozagrebačkih knjižnica. Od 2011. do 2016. godine učenici prvih razreda osnovnih škola u razdoblju Mjeseca knjige (15. listopada – 15. studenog) imaju pravo besplatnog upisa u Knjižnice grada Zagreba pa i to doprinosi velikom porastu broja mladih članova.

Zanimljivo je uočiti da Knjižnica Vjekoslava Majera bilježi još jedan pad broja članova u razdoblju od 2002. do 2013. godine dok u istom periodu Knjižnica Novi Zagreb, Knjižnica Dugave i Knjižnica Savski gaj bilježe rast broja članova. Knjižnica Novi Zagreb se sve više nameće kao središnja knjižnica novozagrebačke mreže te kao takva sve više dobiva na značaju što se vidi i u konstantnom porastu broja članova dok Knjižnica Dugave i Knjižnica Savski gaj imaju sve veći priliv članova zahvaljujući intenzivnoj stanogradnji i naseljavanju u tom periodu u naselju Lanište čije stanovništvo gravitira Knjižnici Savski gaj te u Jakuševcu čijem je stanovništvu najbliža Knjižnica Dugave. U istom periodu, naselje Zapruđe i njemu bliska naselja nemaju povećanu stanogradnju već u tom periodu postaju tzv. *stara naselja* s većinskim starim stanovništvom te je smanjenje broja članova logična posljedica tog stanja. Nakon 2013. godine i u Zapruđu počinje izgradnja gradskih stanova u koje se većinom useljavaju mlade obitelji čime se i ova četvrt povećava i pomlađuje te i Knjižnica Vjekoslava Majera ima porast broja članova.

4.7. Posudba knjiga

Tablica 11. donosi statistiku posudbe knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera u razdoblju od 1979. do 2016. godine. Članovi su u čitavom prikazanom razdoblju najviše posuđivali beletristiku (54-64%), zatim dječju literaturu (17-39%) te znanstvenu (7-19%), a najmanje priručnu literaturu (0-14%).

Ukupan broj posuđenih svezaka se smanjuje tokom prikazanih 37 godina, odnosno vidi se konstantno smanjenje broja posuđenih knjiga u razdoblju od 1986. do 2002. godine da bi u narednim godinama broj posuđenih knjiga nešto porastao, ali nikad nije dosegao brojke s početka promatranog razdoblja. Primjerice, broj posuđenih svezaka 2016. godine je više nego dvostruko manji od broja posuđenih svezaka 1979. ili 1986. godine.

Tablica 11. Posudba knjiga u Knjižnici Vjekoslava Majera

Literatura	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Znanstvena literatura	7.387	10.454	6.772	6.006	9.086	4.200	9.013	7.190	8.146	7.382
Beletristika	56.175	65.364	56.149	51.943	40.820	18.311	29.522	24.988	29.549	30.950
Dječja literatura	40.885	32.733	24.824	26.899	14.905	5.492	8.911	7.467	9.549	10.010
Priručna literatura	-	-	-	-	9.170	4.650	1.102	989	1.674	1.457
Ukupno	104.447	108.551	87.745	84.848	73.981	32.653	48.548	40.634	48.918	49.799

Takav trend pada posudbe knjiga se može objasniti samo u odnosu s drugim knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba (Tablica 12.). Ako se prati stanje posudbe u osamdesetim godinama vidjet će se da se događa isti proces koji je objašnjen u poglavlju 4.6 u kojem je analiziran ukupan broj članova. Naime, posudba u Knjižnici Vjekoslava Majera, kao i u Knjižnici Savski gaj, Knjižnici Dugave i Knjižnici Slobodina je opala kada je 1986. otvorena nova Knjižnica Novi Zagreb u Travnom i kada se dio članova iz postojećih knjižnica *preselio* u novoosnovanu Knjižnicu te počeo tamo posuđivati knjige.

Tablica 12. Posudba knjiga u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	104.447	108.551	87.745	84.848	73.981	32.653	48.548	40.634	48.918	49.799

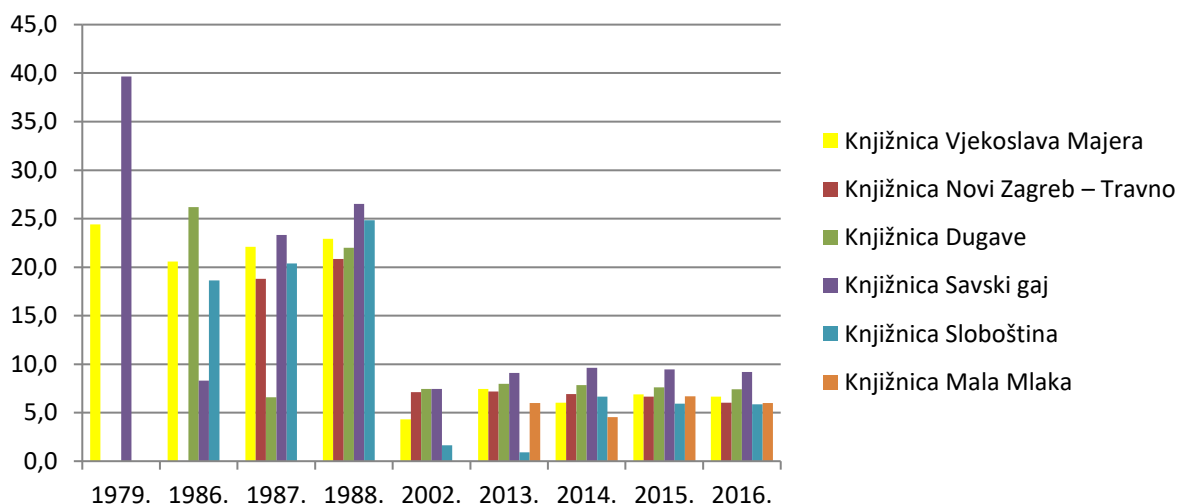
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	50.346	59.578	89.945	62.926	68.496	69.939	70.673	67.700
Knjižnica Dugave	-	62.338	11.601	40.118	64.331	20.913	45.560	47.449	48.812	50.131
Knjižnica Savski gaj	135.809	16.425	41.807	48.797	78.095	45.006	61.099	68.056	70.958	73.626
Knjižnica Sloboština	-	26.745	20.568	25.654	55.440	8.019	2.536	20.148	18.308	19.786
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	1.246	1.049	1.742	1.614

Međutim, vidi se da 1998. sve knjižnice mreže bilježe rast broja posuđenih knjiga osim Knjižnice Vjekoslava Majera u kojoj taj broj opada. Taj je pad vjerojatno rezultat velikih problema s prostorom koje je Knjižnica imala početkom devedesetih godina. Knjižnica je u to doba, zbog nedostatka prostora, bila zatrpana knjigama, one su bile po radijatorima, po podu, naslagane u hrpama po stolovima i slično te je vjerojatno bilo puno nezgodnije pronaći i odabrati željeni naslov te se možda ponekad od potrage odustajalo. Nadalje, upravo zbog prostora Knjižnica Vjekoslava Majera je morala biti zatvorena na više od godinu dana kako bi se u njoj mogli izvoditi radovi na proširenju i uređenju prostora. Nakon povratka u vlastiti prostor krajem 1992. godine, sigurno je trebalo nešto vremena da Knjižnica opet zaživi i počne raditi punom snagom što se odrazilo na broj posuđenih svezaka knjiga 1998. godine.

Za razliku od 1998. godine, 2002. godine sve knjižnice novozagrebačke mreže imaju drastično smanjenje broja posuđenih svezaka knjiga. Tablica 10. pokazuje da istovremeno u knjižnicama raste broj članova.

Početak 21. stoljeća je vrijeme kada knjiga prestaje biti glavni izvor informacija i rasonode. Rapidno se razvijaju nove tehnologije i novi mediji, sve se više ljudi koristi računalom, informacije pa i same knjige su sve dostupnije u digitalnom obliku te potreba za fizičkom knjigom općenito postaje sve manja. Isto tako, u Zagrebu jačaju knjižare sa sve većim izborom knjiga po vrlo prihvatljivim cijenama (što kulminira prodajom cjenovno jeftinih knjiga na kioscima i u trgovinama mješovitom robom) te knjižnice polako prestaju biti ekskluzivna mjesta za susret s knjigom.⁵² Članovi se i dalje upisuju i obnavljaju članarinu, ali posuđuju znatno manje knjiga nego ranije (Graf 1.), a poneki važeću iskaznicu koriste samo za služenje čitaonicom, odnosno za pristup internetu u knjižnicama.

⁵² Usp. Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata. Zagreb : Školska knjiga, 2004-2008. Knjiga 3 : Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas. 2008. Str. 115 i 143.

Graf 1. Broj godišnje posuđenih knjiga po članu u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Posljednjih godina (2013.-2016.) je posudba knjiga opet nešto porasla u odnosu na 2002. godinu, u prosjeku 1,5 puta no i dalje se vrijednosti dosegnute primjerice 1979. ili 1986. godine danas čine nedostižnima.

4.8. Posjete korisnika i informacijski upiti

Posjete korisnika knjižnicama novozagrebačke mreže mjere se već od 1979. godine s tim da podaci ne postoje za 1986., 1998. i 2002. godinu dok broj informacijskih upita možemo pratiti tek od 2013. godine obzirom da raniji podaci ne postoje.

1979. godine su na području Novog Zagreba postojale samo dvije knjižnice: Knjižnica Savski gaj i Knjižnica Vjekoslava Majera te se može vidjeti da su tada one imale vrlo veliki broj posjeta korisnika. Otvaranjem novih knjižnica u Dugavama, Slobodštini i Travnom osamdesetih godina 20. stoljeća broj posjeta korisnika u starim knjižnicama se postepeno smanjuje u korist novoootvorenih knjižnica jednako kao i ukupan broj članova i posudbe o čemu je bilo riječi u prethodnim poglavljima. U novije vrijeme, od 2013.-2016. godine, dolazi do ponovnog porast posjeta korisnika knjižnicama Novog Zagreba, posebno Knjižnici Vjekoslava Majera. Taj podatak govori o važnosti Knjižnice Vjekoslava Majera u životu ne samo Zapruda, naselja u kojem se Knjižnica nalazi, nego i o određenom pritisku na Knjižnicu iz okolnih naselja koja nemaju vlastitu knjižnicu te tako gravitiraju ovoj i drugim knjižnicama u blizini (Središće, Sopot, Trnsko itd.).

Knjižnica Vjekoslava Majera u posljednje dvije godine odskaka od drugih knjižnica mreže Knjižnica Novog Zagreba i po broju informacijskih upita što također potvrđuje važnost Knjižnice, te spomenuti pritisak stanovnika iz okolnih naselja, ali možemo zaključiti i da se radi o Knjižnici otvorene komunikacije s korisnicima, gdje se članovi ne libe tražiti informaciju, smatrajući Knjižnicu sastavnim dijelom svojeg naselja i svojeg života, nečim što je njihovo, odnosno mjestom gdje se osjećaju kao *kod svoje kuće*.

Tablica 13. Broj posjeta korisnika i broj informacijskih upita u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.		1986.		1987.		1988.		1998.		2002.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**	Broj posjeta korisnika*	Broj info. upita**
Knjižnica Vjekoslava Majera	92.900	-	-	-	74.144	-	38.944	-	-	-	-	-	48.300	35.696	50.692	46.874	111.872	102.304	95.588	86.250
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	-	-	32.883	-	33.761	-	-	-	-	-	68.402	29.072	66.884	35.512	72.496	40.664	66.976	40.894
Knjižnica Dugave	-	-	-	-	34.447	-	26.633	-	-	-	-	-	61.318	24.610	57.454	26.864	61.778	31.418	60.122	29.716
Knjižnica Savski gaj	82.418	-	-	-	18.253	-	22.846	-	-	-	-	-	62.054	44.620	58.144	45.494	62.376	41.216	71.944	45.908
Knjižnica Slobodština	-	-	-	-	12.021	-	13.036	-	-	-	-	-	19.550	9.660	20.976	8.694	25.990	9.476	22.908	9.108
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.978	1.334	2.070	1.932	2.254	1.656	2.856	1.104

* **Posjeti:** Broje se svakog dana, na svim lokacijama na koje dolaze članovi i ostali korisnici koji trebaju neke usluge u knjižnici (dakle, svatko tko dolazi posuditi ili vratiti knjižničnu građu, pročitati dnevni tisak, časopise, priručnu zbirku, koristiti internet, računalo ili koju drugu uslugu, individualno razgledati knjižnicu, nešto pitati i sl.). U ta brojanja se ne uključuju posjete tribinama, razgovorima, susretima, predavanjima, koncertima, otvaranjima i razgledavanju izložaba i svim ostalim organiziranim akcijama te posjete brojnim dječjim akcijama. Rezultat se množi sa 46 tjedana (godina ima 52,1 tjedan, ali se izuzimaju blagdani i uzima se u obzir ljetno radno vrijeme što ukupno čini 6 tjedana manje) za godišnji izvještaj.

** **Informacije:** Broje se svakog dana, na svim lokacijama na kojima se daju informacijski odgovori (odjeli za odrasle, dječji, glazbeni odjeli, čitaonice) koji uključuju jednostavnije i složenije upite, ali isključuju npr. sasvim jednostavne ili administrativne i uputne informacije (npr. kada radi knjižnica, ili gdje je katalog i sl.). Ne broje se upiti za rješavanje tema, ili drugih složenijih bibliografskih popisa. Rezultat se množi sa 46 tjedana (godina ima 52,1 tjedan, ali se izuzimaju blagdani i uzima se u obzir ljetno radno vrijeme što ukupno čini 6 tjedana manje) za godišnji izvještaj

4.9. Tribine, predavanja, razgovori

Tribine, predavanja i razgovori su sastavni dio rada narodne knjižnice. Organiziraju se kako bi se privukao što veći broj članova u knjižnicu te im je cilj osigurati društveno-kulturne sadržaje kojih u mnogim gradskim naseljima nema u dovoljnoj mjeri.

Tablica 14. prikazuje broj organiziranih tribina, razgovora i predavanja u knjižnicama novozagrebačke mreže te ukupan broj posjetitelja koje su te akcije privukle. Ova se tablica može samo okvirno uzeti u obzir, budući da su podaci pronađeni u izvještajima o radu iz 1980.-ih⁵³ godina prilično manjkavi. To se posebno odnosi na broj posjetitelja koji su dolazili na određene akcije; na nekim je mjestima taj broj naveden, na drugim nije te ukupan zbroj posjetitelja ne može odgovarati stvarnom stanju i može se samo uvjetno sagledati.

Iz navedene tablice može se vidjeti da se općenito broj akcija u knjižnicama s godinama povećavao i da knjižnice puno više važnosti pridaju organiziranju kulturnih i društvenih događaja namijenjenih odraslima.

Isto tako, vidljivo je da broj posjetitelja koji dolaze na te tribine, predavanja i razgovore u većini knjižnica u porastu.

Knjižnica Vjekoslava Majera je organizirala relativno mali broj akcija za odrasle. U razdoblju od 1986. do 1988. one se čak ni ne spominju u službenim dokumentima pa se može pretpostaviti da ih ili uopće nije bilo ili su se odvijale i u to vrijeme no nije se vodio nikakav zapisnik o njima. Od 1998. zabilježeno je da su poneke akcije za odrasle bile organizirane, no tek u novije vrijeme se može govoriti o ozbiljnom radu na animaciji odraslih članova Knjižnice Vjekoslava Majera i njihovom okupljanju prvenstveno na Novozagrebačkoj tribini.

4.9.1. Novozagrebačka tribina

Novozagrebačka tribina je projekt Knjižnice Vjekoslava Majera pokrenut 2011. godine. Projekt je zamišljen tako da se u jednomjesečnim kontinuiranim programima predstave najnovija izdanja jednoga pisca.

U početku se nastojalo predstavljati pisce koji su vezani uz Novi Zagreb, bilo da tu žive ili o njemu pišu ili su s njim na koji drugi način povezani, no tribina je s vremenom postojanja

⁵³ Usp. Izvještaj o poslovanju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. [1980.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

nadrasla te okvire i počela okupljati najveća imena hrvatske književne scene predstavljajući djela koja se u određenom trenutku najviše čitaju, osvajaju nagrade i svojim značajem uvelike utječu na razvoj čitatelja. Moderatorica programa je Maja Hrgović, književnica, kritičarka i novinarka, a projektu su odobrena posebna sredstva od strane Grada Zagreba.⁵⁴

Ovim je projektom Knjižnica Vjekoslava Majera potvrdila svoj značaj koji je oduvijek imala u kulturnom životu Zapruda, naselja u kojem se nalazi, ali i šire. Pomalo zaboravljen duh zajedništva unutar lokalne zajednice koji je Knjižnica njegovala od samog osnutka, održavajući čvrste veze sa znamenitim ljudima u zajednici poput pisca Vjekoslava Majera i njegove supruge Zorke, redatelja Petra Krelje i supruge Vesne i drugih, ali i sa svim ostalim članovima zajednice koji često naglašavaju ugodnu obiteljsku atmosferu Knjižnice, obnovio se upravo ovim projektom Novozagrebačke tribine.

Na tribini su se predstavili mnogi priznati autori – Kristian Novak, Milana Vuković Runjić, Slobodan Šnajder, Damir Karakaš, Edo Popović, Miro Gavran, Zoran Ferić, Borivoj Radaković i mnogi drugi – te su često isticali upravo kulturni zanos i duh koji se osjeća na Novozagrebačkim tribinama. (Slika 3.)

Tablica 14. prikazuje nagli porast broja posjetitelja akcijama u Knjižnici Vjekoslava Majera u razdoblju od 2013. do 2016. godine. Ako se podijeli ukupan broj posjetitelja s ukupnim brojem akcija u pojedinoj knjižnici za svaku pojedinu godinu, dobit će se podatak da na akcijama u Knjižnici Vjekoslava Majera posljednje 4 godine prisustvuje 43-53 posjetitelja, dok je u drugim knjižnicama većinom ta brojka znatno manja (Graf 2.) što svjedoči o iznimnoj posjećenosti tribina, odnosno o njihovoj kvaliteti i važnosti u životu građana Zapruda i Novog Zagreba.

⁵⁴ Usp. Novozagrebačka tribina. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL. <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-vjekoslava-majera/novozagrebacka-tribina/1882> (17.08.2017.)

Tablica 14. Tribine, predavanja i razgovori u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.		1986.		1987.		1988.		1998.		2002.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja
Knjižnica Vjekoslava Majera	8	-	-	-	-	-	-	-	1	57	1	20	12	634	13	591	7	340	13	565
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	-	-	7	170	9	432	3	223	7	220	11	274	22	412	24	496	26	451
Knjižnica Dugave	-	-	12	680	9	466	6	235	6	320	3	175	19	635	21	646	16	436	69	622
Knjižnica Savski gaj	-	-	-	-	-	-	1	20	-	-	1	74	3	65	4	120	3	195	7	217
Knjižnica Soboština	-	-	2	70	-	-	5	185	-	-	1	11	2	27	4	76	2	30	7	128
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Slika 3. Novozagrebačka tribina. Gostuje Bekim Sejranović, moderira Maja Hrgović.

Ulomak iz kolumne *Književna groupie* Željka Špoljara, pisane pod pseudonimom Pavle Svirac nakon gostovanja na Novozagrebačkoj tribini, prikazuje dio upravo te atmosfere:

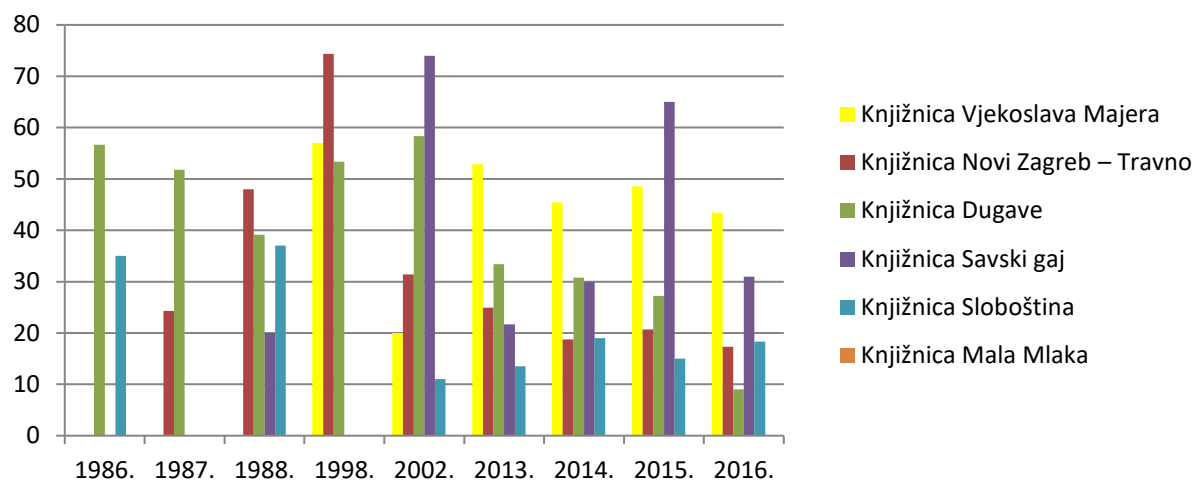
Ušao sam s povjesničarom umjetnosti Feđom Gavrilovićem u knjižnicu Vjekoslav Majer da i ja svojim gostovanjem dadem obol manifestaciji Noć knjige čiji je cilj približiti Hrvatima knjigu, čitanje i ostale smorane vezane uz to.

S pitomim knjižničarkama popili smo u stražnjoj prostoriji nekoliko čaša vina za bolje raspoloženje. Urednica i predstavljačica moje knjige Maja Hrgović po običaju je kasnila. To je valjda nobl, uvijek dvadeset minuta zakasniti....

[...] Uvijek se nelagodno osjećam kad dođem na gostovanja u knjižnice, iako ovu tu u Zapruđu dosta volim. Dobila je ime po Vjekoslavu Majeru, on je i živio tu blizu u nekoj od ovih neuglednih limenki di ne moraš ni vodit ljubav jer čuješ kako to susjed radi... Skoro isto kao kad se ja doma u Plitvičkoj priključujem na susjedov nezaštićeni internet. Osjećam dosta srodnosti s Vjekoslavom Majerom, pomislio sam preletajući pogledom po njegovim knjigama izloženim na počasnom knjižničnom pultu... Ovo što ja pišem, ovi moji zapisi dosta su slični njegovom Dnevniku puža. Pa i ja sam kao neki puž, samo više onaj sluzavi, bez kućice. Gmizim od knjižnice do knjižnice do knjižnice. Majer je isto dosta pio, to nas isto veže.

[...] Ja u knjižnice na promocije dolazim kad sam usamljen i kad nemam love za birc. Tu se onda bar malo podružim s ljudima, poslije popijem i koju čašu vina, zasladim se nekim kolačem. Iako je sve manje vina i kolača na promocijama, samo neke šugave štapiće stave u čašu. Ali ovdje u Zapruđu je u knjižnici sve uvijek na visini. Pa Letica

je čitav odlomak u Hrvatskom listu posvetio baklavama što ih je ovdje kušao dok sam imao predstavljanje svoje prve knjige Književna groupie.⁵⁵

Graf 2. Broj posjetitelja po akciji u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

4.10. Izložbe

Izložbe u Knjižnici Vjekoslava Majera imaju dugu tradiciju. Broj ukupnih izložaba u Knjižnici odgovara otprilike srednjem broju izložaba u knjižnicama Novog Zagreba.

Tablica 15. Izložba u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

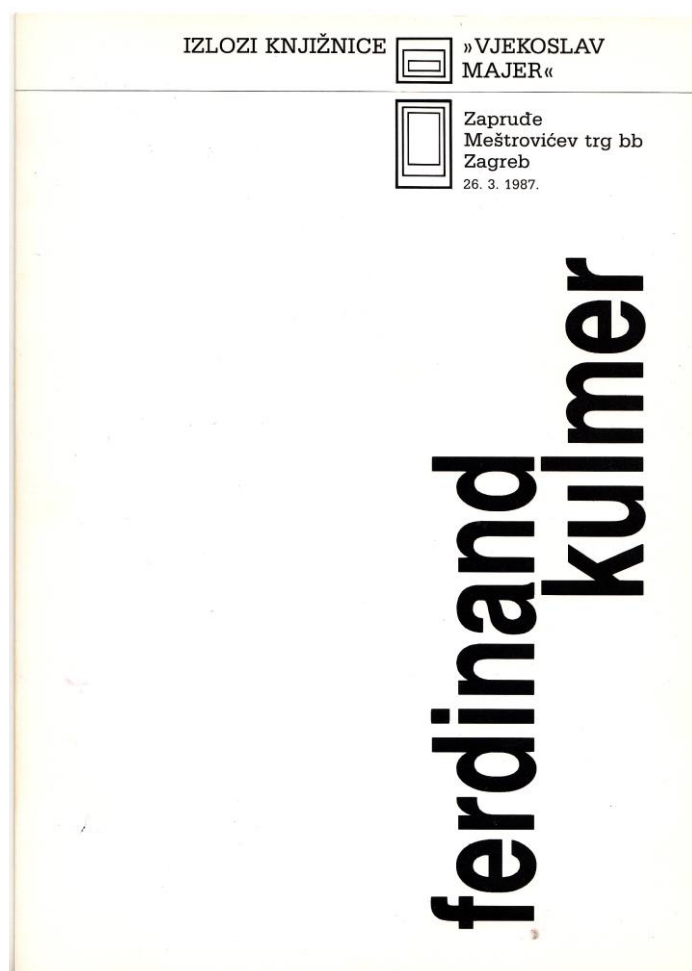
Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	8	16	15	4	53	52	64	114	119	69
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	1	29	11	92	62	182	187	179	84
Knjižnica Dugave	-	31	29	7	53	73	195	241	213	127
Knjižnica Savski gaj	-	2	36	5	66	79	162	101	97	75
Knjižnica Slobodština	-	15	14	2	27	35	46	92	87	50
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	13	12	14	10

Brojem izložaba u cijelom prikazanom razdoblju najviše se ističu Knjižnica Novi Zagreb i Knjižnica Dugave, dok Knjižnica Vjekoslava Majera godišnje ima prosječan broj izložbi.

⁵⁵ Svirac, P. Književna Groupie specijal: ima nade za književne nomade. Udruga za kulturu i nove medije arteist, 2015.
URL: <http://arteist.hr/knjizevna-groupie-specijal-ima-nade-za-knjizevne-nomade/> (17.08.2017.)

4.10.1. Galerija Izlozi

Važno je u ovom poglavlju naglasiti kvalitetu izložaba postavljenih u Knjižnici Vjekoslava Majera, posebno krajem osamdesetih godina 20. stoljeća kada je Knjižnica sa svojim velikim ostakljenim izlozima imala status galerije što potvrđuju dokumenti, računi i katalozi pronađeni u arhivu Knjižnice.

Slika 4. Plakat za izložbu Ferdinanda Kulmera u Galeriji Izlozi 1987. godine

U narodnim se knjižnicama obično postavljaju izložbe koje po nečemu mogu biti zanimljive lokalnoj zajednici. Većinom te izložbe nisu pretenciozne i od njih se ne očekuje iznimna umjetnička vrijednost. Međutim, u Knjižnici Vjekoslava Majera, u spomenutom razdoblju od 1986. do 1992. godine djelovala je Galerija Izlozi te su postavljane izložbe od doista velikog značaja. To je imalo veliku važnost za cijelo naselje Zaprude koje nije imalo niti jednu drugu galeriju te su njegovi stanovnici u potrazi za umjetnošću morali sve do tada odlaziti u centar grada, a ovo je bilo prvi puta da su veliki umjetnici počeli dolaziti k njima.

Tako su u tom periodu u Knjižnici Vjekoslava Majera izlagali autori poput Ferdinanda Kulmera, Marije Braut, Ive Šebalja, Fadila Vejzovića, Miroslava Šuteja, Dubravke Babić, Morane Kukec, Vatroslava Kuliša, Ivana Lackovića-Croate i mnogih drugih. Za te su izložbe izrađivani i posebni plakati i katalozi čije tekstove piše likovna kritičarka Ljiljana Domić poput onog za izložbu Ferdinanda Kulmera (Slika 4.).

Danas Knjižnica Vjekoslava Majera više nema status galerije, no ona ipak održava tradiciju izlaganja u svojim velikim izlozima. Ne može se više govoriti o toliko značajnih imena kao nekad, no i danas su većinom zastupljeni akademski slikari poput Vlade Tuđe ili Dalibora Rubida.

4.11. Programski sadržaji za djecu

U Knjižnici Vjekoslava Majera od samog njezinog osnutka se priređuju pedagoško-animacijski sadržaji za djecu. Organiziraju se susreti s autorima, lutkarske predstave, priredbe, pričanje priča, likovne radionice, igraonice, tečajevi, izložbe, upoznavanje predškolaca i školaraca s knjižnicom, predavanja, razgovori i tome slično. Međutim, iz podataka navedenih u Tablici 16. može se vidjeti da je broj održanih pedagoško-animatorskih akcija godišnje relativno malen. Osamdesetih godina 20. stoljeća vrijednosti navedene za Knjižnicu ne odskaku mnogo od onih prikazanih za druge knjižnice novozagrebačke mreže, no može se primijetiti da su s vremenom druge knjižnice zaista mnogo napredovale te se broj dječjih akcija višestruko povećao, dok je Knjižnica Vjekoslava Majera nastavila s organizacijom približno jednakog broja akcija kao i ranije.

Razlog tome je vjerojatno nedostatak prostora o kojem je bilo riječi u poglavlju 4. Kada se gleda broj pedagoško-animatorskih akcija u Knjižnici, zasigurno se mora uzeti u obzir činjenica da Knjižnica Vjekoslava Majera djeluje u neadekvatnom prostoru od svega 120 m² te da nema fizičkog prostora za dječji odjel na kojem bi se mogle nesmetano održavati aktivnosti za djecu. Stoga Knjižnica Vjekoslava Majera četvrtkom od 14.00 sati zatvara svoja vrata za posjetitelje kako bi se u njoj mogle provoditi akcije za djecu, ali i one za odrasle. Dakle, od ukupno šest radnih dana tjedno, Knjižnica Vjekoslava Majera može raditi s djecom svega jedan dan poslijepodne što uvelike ograničava mogućnosti za pedagoško-animatorski rad. Ako se u tom svjetlu sagledaju brojke navedene u Tablici 16. vidjet će se da broj pedagoško-animatorskih akcija zapravo i ne zaostaje za drugim knjižnicama koje imaju mogućnost rada s djecom svakodnevno na svojim dječjim odjelima.

Tablica 16. Pedagoško-animatorske akcije za djecu u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.		1986.		1987.		1988.		1998.		2002.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja	Broj akcija	Broj posjetitelja
Knjižnica Vjekoslava Majera	236	-	189	-	242	454	113*	618	104	1.073	37	336	105	2.105	98	1.605	387	1.232	162	787
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	-	15	-	600	1.007	363*	2.539	853	7.437	246	2.420	756	3.010	490	2.781	608	2.739	647	2.794
Knjižnica Dugave	-	-	385	-	476	922	157*	1.567	245	3.603	168	1.710	398	3.278	368	3.664	543	8.258	524	7.708
Knjižnica Savski gaj	-	-	214	-	226	-	212*	1.493	440	5.192	261	4.256	456	3.306	383	2.633	394	2.278	358	2.863
Knjižnica Slobodština	-	-	280	-	198	494	111*	1.287	213	2.776	308	3.559	329	2.329	208	1.952	198	1.435	266	1.824
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	198	124	168	204	104	364	67	298

* U Izvještaju o radu za 1988. godinu⁵⁶ navodi se da je u svih 5 Knjižnica realizirano ukupno 301 sat pričanja priča. Budući da je ovdje prikazan ukupan broj pedagoško-animatorskih akcija za svaku knjižnicu posebno taj smo broj ravnomjerno podijelili na 5 Knjižnica, te ga pribrojali ostalim akcijama za djecu 1988. godine.

⁵⁶ Usp. Izvještaj o radu za 1988. godinu. Zagreb : siječanj 1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera. str. 32.

4.12. Dječje izložbe

U narodnim knjižnicama se osim pedagoško-animatorskih akcija za djecu često priređuju i izložbe dječjih radova te izložbe namijenjene djeci.

U knjižnicama novozagrebačke mreže, pa tako i u Knjižnici Vjekoslava Majera, redovito se izlažu radovi djece nastali na likovnim radionicama i drugim prigodama u knjižnici, izlažu se i nove ili po nečemu zanimljive knjige (npr. vezane uz određenu temu ili obljetnicu), ali se izlažu i radovi priznatih umjetnika namijenjeni djeci (npr. ilustracije).

Izložbe se postavljaju redovito, a u prikazanom razdoblju ukupan broj izložaba u Knjižnici Vjekoslava Majera varira iz godine u godinu.

Tablica 17. Izložbe dječjih radova i radova za djecu u knjižnicama mreže Knjižnica Novog Zagreba

Knjižnica	1979.	1986.	1987.	1988.	1998.	2002.	2013.	2014.	2015.	2016.
Knjižnica Vjekoslava Majera	-	6	10	-	-	1	43	46	38	7
Knjižnica Novi Zagreb – Travno	-	1	39	-	27	33	40	44	16	21
Knjižnica Dugave	-	21	23	-	13	9	26	34	15	21
Knjižnica Savski gaj	-	4	30	-	-	-	10	11	10	14
Knjižnica Slobodština	-	17	12	-	-	26	68	68	26	-
Knjižnica Mala Mlaka	-	-	-	-	-	-	8	9	-	-

S obzirom na velika odstupanja u broju izložaba - 1986., 1987. i 2002. ih je bilo vrlo malo, dok ih je 2013., 2014., 2015. i 2016. bilo mnogo – može se pretpostaviti da izvještaji ne oslikavaju stvarno stanje, odnosno, čini se da nisu bili dosljedno vođeni. Naime, stariji izvještaji⁵⁷ vjerojatno navode samo izložbe od posebnog značaja, dok oni noviji⁵⁸ uz njih

⁵⁷ Usp. Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvješće o ostvarenom programu za 2002. godinu (od 1.01. do 31.12.2002.) : godišnje izvješće. Zagreb : siječanj 2003. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

⁵⁸ Usp. Izvješće o ostvarenom programu za 2013. godinu (od 01.01. do 31.12.2013.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2014. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvješće o ostvarenom programu za 2014. godinu (od 01.01. do 31.12.2014.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2015. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvješće o ostvarenom programu za 2015. godinu (od 01.01. do 31.12.2015.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2016. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera., Izvješće o ostvarenom programu za 2016. Godinu (od 01.01. do 31.12.2016.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2017. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

navode i tematske izložbe knjiga i izložbe dječjih radova nastalih na radionicama. Vrlo je vjerojatno da su se dječji radovi i knjige izlagali u Knjižnici i u ranijem periodu postojanja Knjižnice, no nisu bili posebno spomenuti u izvještajima o radu te stoga Tablica 17. pokazuje velika odstupanja u brojkama od godine do godine.

ZAKLJUČAK

U ovom radu je prikazana povijest Knjižnice Vjekoslava Majera od osnutka 1973. do današnjih dana. Glavnina istraživanja se, međutim, odnosila na razdoblje od 1979. do 2016. godine budući da su podaci za analizu pronađeni u sadržaju sačuvanih izvještaja o radu Knjižnice Vjekoslava Majera i drugih knjižnica mreže Knjižnica Novog Zagreba, od kojih je najstariji upravo onaj iz 1979. godine.

Iz prikazanih podataka moglo se vidjeti da je Knjižnica u čitavoj svojoj povijesti imala značajnu ulogu u životima stanovnika Zapruda, naselja u kojem se nalazi, ali i Novog Zagreba općenito. U početku se isticala veličinom fonda, brojem članova i brojem posuđenih knjiga te kvalitetnom izložbenom djelatnošću u Galeriji Izlozi koja je djelovala u sklopu Knjižnice. Zbog nedostatka prostora često je morala ograničavati svoj rad što je kulminiralo 1989. godine kada se stanovništvo Zapruda pobunilo zbog planiranog ukidanja čitaonice u Knjižnici Vjekoslava Majera te je potaklo proširenje Knjižnice i time pokazalo kolika je potreba stanovništva za jednom takvom ustanovom u novozagrebačkom naselju.

Danas Knjižnica Vjekoslava Majera djeluje kao ogranak područne Knjižnice Novi Zagreb koja je preuzela vodeću ulogu u veličini fonda, broju članova i posudbi. Međutim, značaj Knjižnice Vjekoslava Majera je i danas vidljiv - osim što prednjači po broju posjeta i informacijskih upita, ističe se kvalitetom projekta Novozagrebačke tribine koja okuplja najvažnija imena hrvatske književne scene te je redovito iznimno posjećena.

LITERATURA

Demografska slika. Leksikografski zavod Miroslav Krleža

URL: <http://croatia.eu/article.php?id=14&lang=1> (16.08.2017.)

Dugandžija, M. Knjige u atomskom skloništu. // Vjesnik : Panorama. 1991. (31.05.)

Gradska knjižnica : odjel za djecu i mladež. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/o-odjelu-270/iz-nase-povijesti/271> (05.08.2017.)

Gradska knjižnica : zbirka Zagrabiensia. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.

URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-zbirka-zagrabiensia/o-zbirci-580/iz-povijesti-zbirke/3990> (05.08.2017.)

Informacija o zatvaranju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. Zagreb : 15.05.1991. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu rada za 1998. godinu (godišnji izvještaj). Zagreb : siječanj 1999. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu za 2002. godinu (od 1.01. do 31.12.2002.) : godišnje izvješće. Zagreb : siječanj 2003. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu za 2013. godinu (od 01.01. do 31.12.2013.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2014. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu za 2014. godinu (od 01.01. do 31.12.2014.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2015. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu za 2015. godinu (od 01.01. do 31.12.2015.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2016. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvješće o ostvarenom programu za 2016. godinu (od 01.01. do 31.12.2016.) : godišnji izvještaj. Zagreb : siječanj 2017. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvještaj o poslovanju Knjižnice „Vjekoslav Majer“. [1980.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvještaj o radu od 1.I. do 31.XII.1987. godine. Zagreb : prosinac 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvještaj o radu za 1986. godinu. Zagreb : siječanj 1987. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Izvještaj o radu za 1988. godinu. Zagreb : siječanj 1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Knjižnica. // Hrvatska opća enciklopedija. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999. - 2009. Sv. 6 : Kn – Mak. 2004. Str. 12 – 15.

Knjižnica Mala Mlaka. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-mala-mlaka-77/o-knjiznici-661/661>
 (17.08.2017.)

Knjižnica Savski gaj. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-savski-gaj/o-knjiznici-665/povijest-2050/2050>
 (17.08.2017.)

Knjižnica „Vjekoslav Majer“ osnovana je 1973. godine na inicijativu MZ [...]. [Zagreb] : [1989.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Knjižnica „Vjekoslav Majer“ u Zapruđu osnovana je 1973. godine kao ogranak Gradske knjižnice MZ [...]. [Zagreb] : [1983.] Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Knjižnica Vjekoslava Majera. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-vjekoslava-majera/o-knjiznici-675/povijest-2051/2051> (05.08.2017.)

Knjižnice grada Zagreba. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Knji%C5%BEnice_grada_Zagreba (03.08.2017.)

Misija, vizija i strategija. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222> (03.08.2017.)

Novi Zagreb. 01.05.2017.
 URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Novi_Zagreb (19.08.2017.)

Novozagrebačka tribina. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2017.
 URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-vjekoslava-majera/novozagrebacka-tribina/1882> (17.08.2017.)

Podnošenje prijedloga o zatvaranju čitaonice u Knjižnici „Vjekoslav Majer“. Zagreb : 24.04.1989. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Prikaz rada i problema Knjižnice Zapruđe u periodu od otvaranja, 27.XI.1973., do kraja 1975. godine. [Zagreb] : 25.12.1975. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Prikaz stanja bibliotečne djelatnosti u općini Novi Zagreb. Zagreb : 13.06.1980. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata. Zagreb : Školska knjiga, 2004-2008. Knjiga 3 : Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas. 2008.

Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015.

Svirac, P. Književna Groupie specijal: ima nade za književne nomade. Udruga za kulturu i nove medije arteist, 2015.
 URL: <http://arteist.hr/knjizevna-groupie-specijal-ima-nade-za-knjizevne-nomade/>
 (17.08.2017.)

Zahtjev za osiguranje prostora za Knjižnicu Vjekoslava Majera. Zagreb : 17.03.2006. Arhivska građa Knjižnice Vjekoslava Majera.

SAŽETAK

POVIJEST KNJIŽNICE VJEKOSLAVA MAJERA

Tema ovog rada je povijest Knjižnice Vjekoslava Majera. Rad je podijeljen u dva dijela. Prvi dio je teorijski i obrađuje povijest narodnih knjižnica u Hrvatskoj općenito te povijest Knjižnica grada Zagreba u čijem sastavu djeluje Knjižnica Vjekoslava Majera. Drugi dio donosi analizu pojedinih parametara vezanih uz rad Knjižnice. Podaci za analizu su dobiveni istraživanjem sadržaja izvještaja i druge arhivske građe Knjižnice Vjekoslava Majera.

KLJUČNE RIJEČI: Knjižnica Vjekoslava Majera, narodna knjižnica, Knjižnice grada Zagreba, analiza, izvještaji

ABSTRACT

HISTORY OF LIBRARY OF VJEKOSLAV MAJER

The subject-matter of this paper is the historical development of the Vjekoslav Majer Library. Its first - theoretical - part explores the history of public libraries in Croatia in general, and in particular that of Zagreb City Libraries, a network which the Vjekoslav Majer Library belongs to. Its second part focuses on the analysis of certain parameters related to the organisation of the Library. The analysis is based on the research of Library's reports and other archival data.

KEYWORDS: Vjekoslav Majer Library, public library, Zagreb City Libraries, analysis, reports

O AUTORICI

Danijela Dautović Mileusnić rođena je 1980. godine u Zagrebu. Diplomirala je komparativnu književnost i francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom fakultetu je 2009. godine upisala studij bibliotekarstva uz rad.

Zaposlena je na dječjem odjelu Knjižnice Vjekoslava Majera.